

Als leerkracht omgaan met vermoedens van kindermishandeling

<http://puurijnivel.files.wordpress.com/2010/08/kindermishandeling2.jpg?w=190&h=300>

Naam	Susan Nellen
Studentn.	2045909
Opleiding	Fontys Specialist Cluster 4
Module	WE01 en WE02 Onderzoeksmethodologie Praktijkonderzoek
Moduledocent	Karel Smeets
Datum	17-05-2011
Opleidingslocatie	het Poortje in Venlo

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Samenvatting.....	3
De onderzoeksvraag:.....	4
Deelvragen	4
Conclusie	5
Aanbevelingen	5
Introductie	6
Persoonlijke intro:	6
Onderzoekscontext:	6
Persoonlijke motivatie:	6
1 Aanleiding onderzoek	8
1.1 Aanleiding van het onderzoek.....	8
1.2 Probleemformulering.....	8
1.3 Aannames	9
1.4 Probleemverkenning	9
1.5 Doelstelling	11
1.6 Centrale vraag	11
1.7 Deelvragen.....	11
2 Theoretisch kader	13
2.1 Algemeen	13
2.2. Begrippen	13
2.2.1 Kindermishandeling	13
2.2.2 Signaleren van kindermishandeling	14
2.2.3 Begeleiden en handelen	14
2.4 Verschillende vormen van kindermishandeling	15
2.5 Kindermishandeling in cijfers	20
2.6 Protocollen kindermishandeling	21
3 Onderzoeksmethodologie	22
3.1. De onderzoeksvraag in relatie tot de onderzoekscontext	22
3.2. Onderzoeksstrategie	23

3.3 Onderzoeksmethode.....	24
3.3.1 Vragenlijst.....	24
3.3.2 Interviews	24
3.4 Onderzoeksinstrument.....	25
3.5 Data-analyse	25
3.6 Validiteit en betrouwbaarheid.....	26
3.7 Onderzoekseenheden.....	27
3.8. Ethische aspecten	27
4. Uitkomsten data-analyse	28
4.1 Vragenlijst.....	28
4.2 Interview	34
5 Conclusies en aanbevelingen	37
5.1 Conclusies	37
5.2 Integratie van conclusies en discussies	40
5.3 Discussie	40
5.4 Aanbevelingen	41
6 Reflectie en evaluatie.....	43
6.1 Persoonlijke reflectie op het onderzoeksverloop	43
6.2 Reflectie op mijn persoonlijke professionele ontwikkeling	44
6.3 Reflectie op mijn ontwikkeling als onderzoeker	45
6.4 Critical friends	46
Literatuurlijst	48
Bijlage 1	50
Vragenlijsten.....	50
Bijlage 2	84
1. Interview schoolmaatschappelijk werker	84
2. Samenvatting interview.....	92
3. Samenvatting interview leerkracht	93
4. Samenvatting interview leerkracht	94
Bijlage 3	96
Meldcode kindermishandeling	96

Samenvatting

Dit praktijkonderzoek is uitgevoerd in het kader van de Masteropleiding Special Educational Needs (SEN). Dit onderzoek is uitgevoerd op cluster IV school het Poortje.

Mijn onderzoek ging over hoe de leerkrachten op het Poortje opgaan met vermoedens van kindermishandeling en hoe we dit kunnen verbeteren, zodat de leerkrachten zich bekwaamer gaan voelen in het signaleren en handelen bij vermoedens van kindermishandeling.

De onderzoeksvraag:

Hoe begeleid je, als leerkracht, leerlingen zo optimaal mogelijk wanneer er vermoedens zijn van kindermishandeling of situaties waarvan bekend is dat ze thuis met kindermishandeling te maken hebben?

Om een gedegen antwoord te krijgen op mijn onderzoeksvraag heb ik de onderstaande deelvragen beantwoord.

Deelvragen

1. Hoe handelingsbekwaam voelen collega's zich nu als ze met kindermishandeling te maken krijgen?
2. Wat weten collega's van kindermishandeling en waar denken ze terecht te kunnen met vragen?
3. Hoe handelen collega's nu als ze te maken krijgen met kindermishandeling?

In dit onderzoek is er gebruik gemaakt van twee verschillende onderzoeksmethodes: de vragenlijst en interviews.

Conclusie

Er is duidelijk naar voren gekomen dat meer dan de helft van de leerkrachten zich niet bekwaam voelen in het omgaan met kindermishandeling. Het blijkt dat veel leerkrachten het moeilijk vinden om hierover met ouders te communiceren. Ook vinden de meeste leerkrachten het lastig om te bepalen wanneer iets mishandeling is. Het is daarom maar goed dat er een meldcode in ontwikkeling is en het alle belangrijkste is dat die meldcode goed met alle collega's gecommuniceerd gaat worden.

Aanbevelingen

De belangrijkste aanbevelingen die ik mee wil nemen naar de werkgroep meldcode kindermishandeling zijn:

- Training in gespreksvoering met instanties, ouders en kinderen.
- Observatie-/aandachtspunten waar je op moet letten bij vermoedens van kindermishandeling (een signaleringslijst).
- Ingelicht worden over procedure/vervolgstappen omtrent kindermishandeling.
- Teambreed communiceren over dit onderwerp. Waar ligt de grens? Wanneer is het een corrigerende tik en wanneer is het kindermishandeling?
- Hoe werken de hulpverleningsinstanties met elkaar? Wat doet Bureau Jeugdzorg wanneer er een zorgmelding is gedaan? Als we niet tevreden zijn over de hulpverlening waar kunnen we dan terecht?

Introductie

Persoonlijke intro:

Mijn naam is Susan Nellen en sinds 2008 afgestudeerd aan de Pabo. Mijn voorkeur ging al snel uit naar het speciaal onderwijs. Momenteel ben ik alweer drie jaar werkzaam op BSO het Poortje. Op dit moment ben ik op het Poortje werkzaam als groepsleerkracht in een onderbouw groep.

Onderzoekscontext:

Mijn onderzoek zal zich op het Poortje afspelen. Het Poortje is een expertise-school voor Cluster IV leerlingen. Het Poortje is uitgegroeid tot een expertisecentrum, waarin aan ruim 170 leerlingen in de leeftijd van 6 tot 13 jaar verdeeld over 16 groepen onderwijs op maat wordt geleverd. Er wordt les gegeven aan leerlingen met een specifieke vraagstelling, onder andere aan leerlingen met internaliserende problematiek, moeilijk lerende leerlingen met een Autisme Spectrum Stoornis.

Als school voor speciaal onderwijs heeft het Poortje de opdracht om onderwijs en zorg te bieden aan leerlingen, die zodanig structureel in conflict leven met hun omgeving, dat deskundigheid en de mogelijkheden in het overige onderwijs ontoereikend zijn om de onderwijsdoelen voor hen te kunnen realiseren. Dit heeft bij onze leerlingen onder meer geleid tot weinig zelfvertrouwen een gering vertrouwen of zelfs wantrouwen om relaties aan te gaan.

Persoonlijke motivatie:

Het onderwerp van mijn onderzoek is hoe je als leerkracht met kindermishandeling dient om te gaan. Ik voel me niet capabel genoeg om kinderen die thuis met mishandeling te maken krijgen optimaal te begeleiden. Dit komt omdat ik nog te weinig ervaring en kennis omtrent dit onderwerp heb.

Door middel van dit onderzoek hoop ik er achter te komen wat de visie van de school is omtrent kindermishandeling en wat mijn positie als leerkracht is, t.o.v. kindermishandeling. Als ik nu vermoedens hebben dat er bij een leerling huiselijk geweld plaatsvindt zou ik niet goed weten hoe ik zou moeten handelen. Ik vind dat je als leerkracht hoort te weten hoe je om moet gaan met kindermishandeling.

Op het nieuws hoor je regelmatig dat er kinderen thuis ernstig mishandeld zijn. Of dat hulpverleners te laat hebben ingegrepen. Vooral Bureau Jeugdzorg komt hierdoor vaak slecht in het nieuws, zoals bijvoorbeeld bij de moord op Savanna (RTL Nieuws, z.d.). Maar hoe zit dit eigenlijk met scholen? Wanneer scholen niet op tijd signaleren en handelen, zijn zij dan ook aansprakelijk voor de gevolgen?

1 Aanleiding onderzoek

1.1 Aanleiding van het onderzoek

Naar aanleiding van een ingrijpend boek, *Een kind in nood* van Tory Hayden, ben ik na gaan denken, hoe wij als school omgaan met kindermishandeling. In het boek wordt door een leerkracht beschreven hoe zij met de problematiek die er thuis plaatsvond om was gegaan. Zij handelde vanuit haar gevoel, omdat er op die school geen duidelijke richtlijnen waren omtrent omgang met kindermishandeling. Dit boek riep bij mij veel vragen op: Hoe zou ik omgaan met kindermishandeling? Hoe gaan wij als school om met kindermishandeling? Wat is de visie van het Poortje omtrent kindermishandeling? Hoe bekwaam voelen andere leerkrachten zich op het Poortje omtrent kindermishandeling?

Voor mij was het onduidelijk hoe wij als school met zulke problemen om zouden gaan. Daarom heb ik voor dit onderwerp gekozen.

1.2 Probleemformulering

Als leerkracht voel ik me niet capabel genoeg om kinderen goed te begeleiden die te maken krijgen met kindermishandeling. Dit komt omdat ik nog maar een paar jaar werkervaring heb en geen ervaring heb met kinderen die lijden onder kindermishandeling. Verder heb ik geen kennis omtrent het omgaan met kindermishandeling. Op het Poortje is er na mijn weten geen protocol over het omgaan met kindermishandeling.

Ons team bestaat vooral uit jonge leerkrachten die slechts een paar jaar werkervaring hebben. Een aantal leerkrachten heb ik gesproken over dit onderwerp. Zij gaven aan dat ook zij niet weten hoe ze om zouden moeten gaan met vermoedens van kindermishandeling.

Uit onderzoek van het steunpunt voor huiselijk geweld blijkt dat 45% van de Nederlandse bevolking ooit te maken heeft gehad met huiselijk geweld

(Steunpunt Huiselijk Geweld, 2009). Toen ik dit las, schrok ik van het hoge cijfer. Het probleem komt veel vaker voor dan dat ik verwacht had.

1.3 Aannames

Na mijn onderzoek zal het duidelijk zijn of meer leerkrachten zich niet bekwaam voelen omtrent kindermishandeling en waarom zij zich wel/niet bekwaam voelen. Wat moet er veranderen waardoor de leerkrachten op het Poortje zich bekwaamer gaan voelen omtrent kindermishandeling. Mijn uiteindelijke onderzoek zal een verbetering moeten brengen in het signaleren en handelen omtrent kindermishandeling. Het zal duidelijk worden wat de taken en verantwoordelijkheden van de leerkracht zijn. Om ervoor te zorgen dat alle leerkrachten op de juiste manier zullen handelen ga ik een protocol schrijven en de leerkrachten hierover inlichten middels een presentatie.

1.4 Probleemverkenning

Voor de behandeling van de onderzoeksvraag is het van belang om de begrippen kindermishandeling, signaleren en handelen helder te definiëren.

Volgens de wet op de jeugdzorg (1995) wordt kindermishandeling als volgt gedefinieerd:

Elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.

Met het begrip signaleren wordt bedoeld wat je kunt waarnemen/zien en wellicht ook horen. Door middel van dit onderzoek wil ik er achter komen hoe je kunt waarnemen of er eventueel kindermishandeling bij een leerling plaatsvindt. Moet je hierin als leerkracht objectief blijven?

Handelen kan je op verschillende manier interpreteren. De term handelen wordt gebruikt in dit onderzoek om erachter te komen hoe je als leerkracht te werk moet gaan wanneer je vermoedt dat er bij een leerling thuis kindermishandeling plaatsvindt. Wanneer je gesignaleerd hebt dat er kindermishandeling plaatsvindt bij een leerling, hoe moet je dan als leerkracht in actie komen? Wat zijn de verantwoordelijkheden van de leerkracht en wanneer en welke taken neemt de directie op zich?

Cijfers en feiten kindermishandeling en scholen:

- *7 % van de meldingen die gedaan zijn bij het AMK komen van scholen af.*
Mijn mening is dat dit echt veel te weinig is. Ik had verwacht dat scholen veel vaker meldingen zouden doen, omdat zij de kinderen veel in de groep hebben. Juist de leerkrachten horen signalen van kindermishandeling snel te zien.
- *Het lijkt alsof kindermishandeling op scholen geen prioriteit heeft. Veel professionals geven aan dat ze bij vermoedens van kindermishandeling geen actie ondernomen hebben.*

Zolang ik op het Poortje werkzaam ben is er erg weinig aandacht aan kindermishandeling besteed. We hebben hier geen voorlichting over gehad.

- *49% van de professionals beschikt over een meldcode.*

Het Poortje beschikt nog niet over een meldcode.

- *Bij de scholen die een meldcode hebben, hebben 4 op de 10 leerkrachten geen idee van een meldcode.*
- *29 % van de scholen krijgen training of scholing in het omgaan met vermoedens van kindermishandeling. De bijscholing is niet structureel.*

Momenteel ben ik bijna drie jaar werkzaam op het Poortje en zolang ik op het Poortje werk is er geen training of scholing geweest over het omgaan met vermoedens van kindermishandeling.

- *In het onderwijs is men minder bekend met de inhoud van meldcodes. Tegelijkertijd zien we dat in het onderwijs ook minder actie ondernomen wordt. Enerzijds moeten dus meer scholen meldcodes gaan invoeren, anderzijds kan er ook nadrukkelijk gewerkt worden aan het vergroten van de bekendheid met een bestaande meldcode. (Ministerie Jeugd en Gezin, 2008)*

1.5 Doelstelling

De huidige situatie is, dat ik als leerkracht probeer op de juiste manier te handelen wanneer ik zie, hoor of vermoed dat er huiselijk geweld bij een leerling plaats vindt, maar of dit de juiste manier is dat weet ik niet. Van andere leerkrachten heb ik ook vernomen dat zij niet goed weten hoe ze moeten handelen. Omtrent kindermishandeling is dus nog veel onduidelijkheid.

De gewenste situatie is dat alle leerkrachten op het Poortje weten hoe ze moeten handelen wanneer er vermoedens zijn dat er bij een leerling thuis geweld plaatsvindt. Ook wil ik dat er een relevant protocol is over kindermishandeling en dat dit protocol bekend is bij alle medewerkers van het Poortje.

1.6 Centrale vraag

Mijn onderzoeksvraag:

Hoe begeleid je, als leerkracht, leerlingen zo optimaal mogelijk wanneer er vermoedens zijn van kindermishandeling of situaties waarvan bekend is dat ze met huiselijke geweld te maken hebben?

1.7 Deelvragen

1. Hoe handelingsbekwaam voelen collega's zich nu als ze met kindermishandeling te maken krijgen?

2. Wat weten collega's van kindermishandeling en waar denken ze terecht te kunnen met vragen?
3. Hoe handelen collega's nu als ze te maken krijgen met kindermishandeling?

2 Theoretisch kader

2.1 Algemeen

Kindermishandeling is waarschijnlijk zo oud als de mensheid en kwam in veel verschillende vormen voor. Er waren tijden dat kinderen werden geofferd om de goden gunstig te stemmen, er zijn tijden geweest waarin het gewoon was dat kinderen gestraft werden op een fysieke manier. Ook was het een lange tijd de normaalste zaak van de wereld dat kinderen werkten.

In Nederland hebben we momenteel meer aandacht voor mishandeling en verwaarlozing van kinderen. Dit is niet altijd het geval geweest. Lang werd het als de privéverantwoordelijkheid van ouders gezien om te bepalen hoe zij met hun kinderen omgingen. Nu zijn we er iets alerter op, maar het blijft moeilijk om kindermishandeling te herkennen (Janssen, Vissers & Wentzel, 2010).

Verschillende instanties (kinderdag verblijf, consultaties bureau, scholen) worden steeds beter geïnformeerd over het signaleren van kindermishandeling. Toch blijft het lastig om goed te signaleren en hierop goed te handelen.

2.2. Begrippen

2.2.1 Kindermishandeling

Volgens de wet op de jeugdzorg (1995) wordt kindermishandeling als volgt gedefinieerd:

Elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.

Kindermishandeling is een breed begrip waar veel ondervalt. Hier staat duidelijk in beschreven dat kindermishandeling iets is waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend.

2.2.2 Signaleren van kindermishandeling

Kindermishandeling signaleren kan lastig zijn. Volgens Janssen et al. (2010) zullen de slachtoffers niet toegeven dat er geweld thuis plaats vindt omdat ze bang kunnen zijn voor de represailles van de pleger, zij kunnen zich ook schamen voor de situatie waarin ze zich verkeren of ze voelen zich schuldig of medeplichtig. Voor slachtoffers zijn er een hoop redenen waarom ze hun mond houden over het geweld dat er in huis wordt gepleegd.

Daarom is het voor de omgeving moeilijk te signaleren of er huiselijk geweld plaatsvindt. Om toch goed te kunnen signaleren zijn verschillende signaleringslijsten ontwikkeld. In het boek Basisboek Huiselijk geweld (p. 221) staat een signaleringslijst. Hiermee kan je zelf snel zien of je meerdere signalen, die op huiselijk geweld duiden, herkent bij een leerling. Wanneer je alert bent op de signalen die op kindermishandeling kunnen duiden kan je ook beter en sneller acties ondernemen.

2.2.3 Begeleiden en handelen

Als er vermoedens zijn van kindermishandeling is het erg belangrijk om alles wat je opvalt zo objectief mogelijk in kaart te brengen.

Om zo goed mogelijk te kunnen handelen wanneer er vermoedens zijn van kindermishandeling wil de overheid dat het gebruik van een meldcode verplicht wordt gemaakt voor onder andere het onderwijs. Uit onderzoek blijkt dat leraren die met een meldcode werken drie keer sneller ingrijpen dan zonder meldcode (Ministerie Jeugd en Gezin, z.d.). Hieruit blijkt dus dat een meldcode voor iedere school erg belangrijk is.

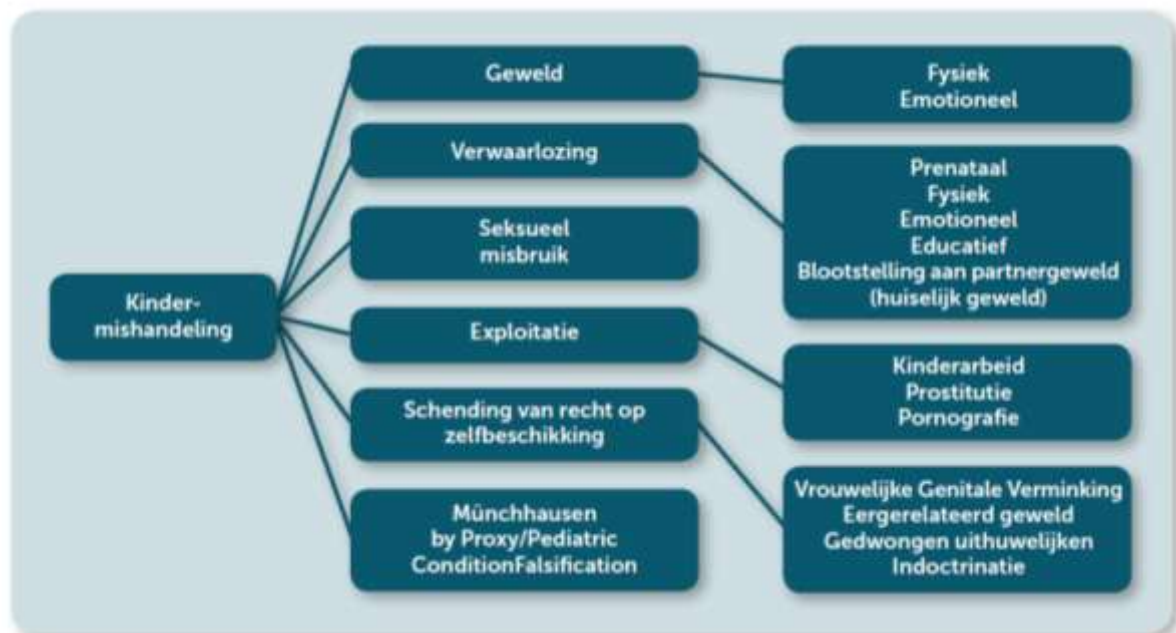
In een meldcode worden 5 stappen toegepast. De stappen bestaan uit:

- *Stap 1: in kaart brengen van signalen.*
- *Stap 2: collegiale consultatie en zonodig raadplegen van het advies- en Meldpunt Kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld.*
- *Stap 3: gesprek met de cliënt.*
- *Stap 4: wegen van het geweld of de kindermishandeling.*
- *Stap 5: beslissen: Hulp organiseren of melden.*

(Ministerie Jeugd en Gezin, z.d.)

2.4 Verschillende vormen van kindermishandeling

Er zijn veel verschillende vormen van kindermishandeling. In de volgende tabel, van het Amsterdams Protocol Kindermishandeling 2005, staat duidelijk weergegeven welke vormen van kindermishandeling er plaats kunnen vinden.

Figuur 1: Overzicht vormen van kindermishandeling (Bets, 2010).

Toelichting op het schema

- **Geweld:**

Als er geweld plaatsvindt pleegt de pleger geweld om een ander persoon leed aan te doen. Er zijn twee manieren van geweld plegen:

- *fysiek geweld*: kan erg breed gezien worden. Het geven van een tik tot ernstig fysiek geweld. Het fysieke geweld wat het meeste voorkomt is de zogenoemde pedagogische tik. Fysiek geweld is *het toebrengen van verwondingen zoals kneuzingen, blauwe plekken, snij-, brand-, of schaafwonden, botbreuken, hersenletsel. Deze verwondingen kunnen ontstaan door slaan, schoppen, knijpen, door elkaar schudden, branden, snijden, krabben, verstikking, vergiftiging.*
- *psychisch of emotioneel geweld*: *het toebrengen van schade aan de emotionele of persoonlijkheidsontwikkeling van het kind (dit geldt eigenlijk voor alle vormen van kindermishandeling). Bijvoorbeeld het kind stelselmatig vernederen, belachelijk maken, kleineren, pesten, bang maken, bedreigen met geweld, achterstellen, eisen stellen waaraan het kind niet kan voldoen, het kind belasten met een te grote verantwoordelijkheid, het kind kleinhouden, het kind betrekken bij illegale of antisociale handelingen, het kind blootstellen aan extreem, onberekenbaar of ongepast gedrag.* (Bets, 2010, p. 9)

Psychisch geweld kan evenveel schade veroorzaken bij kinderen als fysiek geweld.

- *Verwaarlozing*

Verwaarlozing is het nalaten van zorg die ouders geacht worden te geven met het oog op de veiligheid, het welzijn en de ontwikkeling van het kind. Van alle vormen van kindermishandeling komt verwaarlozing het meeste voor. Vormen van verwaarlozing zijn:

- *Prenatale verwaarlozing: bijvoorbeeld drugs- en alcoholgebruik tijdens de zwangerschap.*
- *Fysieke verwaarlozing: het kind niet datgene geven wat het voor zijn lichamelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft. Bijvoorbeeld onderdak, goede voeding, een veilige en gezonde woon- en speelomgeving, voldoende kleding, voldoende slaap, goede hygiëne en medische, tandheelkundige of geestelijke gezondheidszorg. Ook niet letten op de fysieke veiligheid van het kind valt hieronder.*
- *Psychische of emotionele verwaarlozing: het kind niet datgene geven wat het voor zijn geestelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft. Bijvoorbeeld*

aandacht, respect, veiligheid, contact, warmte, liefde, genegenheid, bevestiging, leiding, grenzen, ruimte voor toenemende zelfstandigheid.

- *Educatieve verwaarlozing: het kind geen passend onderwijs laten krijgen. Getuige zijn van huiselijk geweld (partnergeweld). (Bets, 2010, p. 10)*

- *Huiselijk geweld:*

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd. Hieronder vallen lichamelijke en seksuele geweldpleging, belaging en bedreiging. Getuige zijn van huiselijk geweld betekent dat het kind direct of indirect getuige is van ruzie tussen de ouders (waarbij inbegrepen stiefouders, pleegouders, adoptiefouders, partner van biologische ouder) of andere verzorgers. Hierdoor loopt het kind schade op. Getuige zijn van huiselijk geweld komt op veel manieren voor. Kinderen kunnen het geweld letterlijk zien of horen als het zich in een andere kamer afspeelt. Dat is beangstigend, omdat het kind zich een eigen voorstelling maakt bij wat het hoort. Ook komt het voor dat kinderen tussenbeide komen als de ouders ruzie maken of vechten. Ze schreeuwen dat de ouders op moeten houden, springen er letterlijk tussenin of bellen de politie. Soms worden kinderen zelf slachtoffer als het geweld hen per ongeluk of met opzet raakt. (Bets, 2010, p. 10)

- *Seksueel misbruik*

Bij seksueel misbruik gaat het om seksuele handelingen bij of met het kind, die niet passen bij leeftijd of ontwikkeling van het kind, of waaraan het kind zich niet kan onttrekken. Seksueel misbruik betreft afgedwongen contacten met een kind jonger dan 16 jaar. Ook een eenmalig seksueel contact van een volwassene met een kind, ongeacht de gradatie - de mate van 'indringendheid'- moet beschouwd worden als kindermishandeling. Voorbeelden zijn: het seksueel aanraken van het lichaam, manueel genitaal contact, oraal-genitaal contact, genitaal-genitaal contact, anaal-genitaal contact, stoppen van voorwerpen in geslachtsdelen of anus, het tonen van pornografisch materiaal aan een kind of het kind dwingen tot seksuele handelingen met derden. (Bets, 2010, p. 10) Incest is een van de vormen van seksueel kindermishandeling.

- *Exploitatie*

Dit is een vorm van kindermishandeling waarbij een ouder een kind aanspoort tot een activiteit die schadelijk kan zijn voor de veiligheid, het welzijn of de ontwikkeling van het kind. Als de ouder dit doet om aan zijn eigen behoeftes te voldoen, dan spreek je van exploitatie. Bijvoorbeeld: een kind beschikbaar stellen voor pornografische producties, het aanzetten van kinderen tot prostitutie en het als klant gebruik maken van een kinderprostituee. (Bets, 2010, p. 11)

- *Schending van het recht op zelfbeschikking*

Als ouders een kind de mogelijkheid ontnemen zijn eigen keuzes te maken en tot bloei te komen als persoon, dus gezond op te groeien naar volwassenheid, is dat een schending van het recht op zelfbeschikking van het kind. Ook het beschadigen van de vermogens van een kind tot zelfbeschikking valt onder deze definitie. (Bets, 2010, p. 11)

- *Vrouwelijke Genitale Verminking*

Vrouwelijke Genitale Verminking (VGV) is een ingreep in de geslachtsorganen van meisjes en jonge vrouwen. Er zijn vier vormen:

- *Incisie: bij deze 'mildste' vorm wordt een prik gegeven of een kleine snee gemaakt in de clitoris of voorhuid met als symbolisch doel enkele druppels bloed te laten vloeien;*
- *Circumcisie: dit is, analoog aan mannenbesnijdenis, het rondom uitsnijden van de voorhuid van de clitoris. Dit heet de sunna-besnijdenis. Vaak wordt er meer weggesneden, soms onbedoeld, meestal opzettelijk.*
- *Excisie of clitoridectomie: deze vorm van VGV gaat nog een stap verder met het wegsnijden van de top van de clitoris of zelfs de hele clitoris. Soms worden hierbij ook geheel of delen van de kleine schaamlippen verwijderd;*
- *Infibulatie: de meest vergaande vorm van vrouwenbesnijdenis is de 'faraonische besnijdenis'. Alle uiterlijke geslachtsorganen worden weggesneden. De wond laat men helemaal dichtgroeien, op een zeer kleine, potlooddikke opening na, waarlangs menstruatiebloed en urine het lichaam kunnen verlaten. (Bets, 2010, p. 11)*

- *Eergerelateerd geweld*

Als er bij familie eer of reputatie is geschonden, wordt dit door sommige 'hersteld' door middel van eerwraak. De meeste slachtoffers van eerwraak zijn vrouwen. *Onder eergerelateerd geweld vallen bijvoorbeeld bedreiging met eermoord, aanzetten tot zelfmoord, mishandeling of verminking, verstoting of bedreiging daarmee, uithuwelijking. Eerwraak is de meest extreme vorm omdat het slachtoffer hierbij wordt vermoord.* (Bets, 2010, p. 11)

- *Gedwongen uithuwelijken/huwelijksdwang*

Een gedwongen huwelijk is een huwelijk waarbij één of beide huwelijkspartner(s) geen zeggenschap heeft over de sluiting van de huwelijksverbintenis en daarmee niet instemt. (Bets, 2010, p. 12)

- *Indoctrinatie*

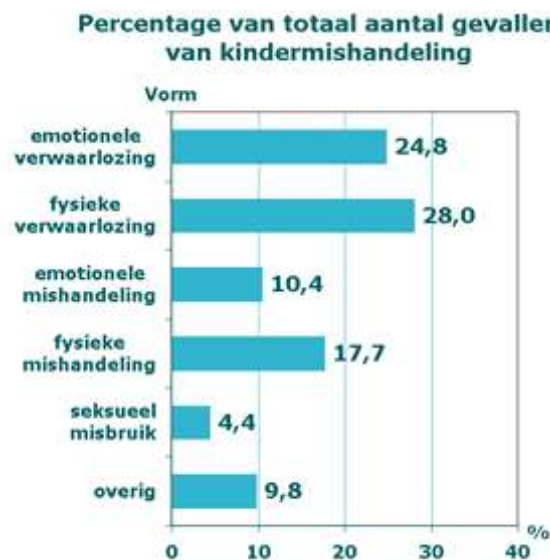
Indoctrinatie is het systematisch en eenzijdig onderwijzen van aanvechtbare overtuigingen of opvattingen, met de bedoeling dat deze kritiekloos worden aanvaard. (Bets, 2010, p. 12)

- *Münchhausen by Proxy/Pediatric Condition Falsification*

Bij het Münchhausen by Proxy syndroom gaat het om een ouder die ziekteverschijnselen verzint bij hun kind. De vader of moeder verzint, verergert of veroorzaakt ziekteverschijnselen. *Ouders die zich hieraan schuldig maken hebben een ziekelijke behoefte aan aandacht van artsen en hulpverleners en proberen door manipulatie die aandacht te krijgen. Voorbeelden zijn het toepassen van geweld bij het kind, uithongering, slechte voeding of het geven van drugs of geneesmiddelen.* (Bets, 2010, p. 12)

2.5 Kindermishandeling in cijfers

Hoe vaak kindermishandeling in Nederland plaatsvindt is moeilijk te onderzoeken. Kindermishandeling vindt bijna altijd in het geheim plaats. Veel incidenten worden niet gemeld bij de politie of bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK). *Uit recent onderzoek blijkt dat in 2005 ruim 107.000 kinderen en jongeren van 0 tot 18 jaar in Nederland blootgesteld waren aan een vorm van kindermishandeling.* (Cijfers Kindermishandeling , z.d.) Emotionele en fysieke

verwaarlozing zijn twee verschillende vormen van kindermishandeling die het vaakste voor komen (zie figuur 2).

Figuur 2: Percentage van totaal aantal gevallen van kindermishandeling (Cijfers kindermishandeling, z.d.).

Bij figuur 2 zie je dat verwaarlozing een vorm van kindermishandeling is wat het meeste voorkomt, maar liefst 52,8 procent wordt emotioneel of fysiek verwaarloosd. Verwaarlozing is ook een vorm van kindermishandeling wat je als leerkracht moeilijk kunt signaleren. Daarom ben ik van mening dat het erg belangrijk is dat we op het Poortje een goed meldcode en signaleringslijst krijgen.

2.6 Protocollen kindermishandeling

Volgens Janssen et al. (2010) is een protocol een document waar uitvoeringsinstanties beschrijven hoe zij de samenwerking inrichten. *“Met protocollen kunnen allerlei praktische zaken geregeld worden: meldprocedures, intakeprocedures, verwijzingsafspraken, afspraken rond dossiervorming, registratie en privacy, en klachten regelingen. Protocollen zijn vooral bedoeld als instrument voor uitvoerders.”*(Janssen et al. 2010, p. 137)

Het protocol wat ik wil gaan maken is een protocol waarin staat welke afspraken het Poortje maakt omtrent de omgang met kindermishandeling. Hiervoor worden meldcodes gebruikt. Ik ben dus van plan om een meldcode over kindermishandeling voor het Poortje te ontwikkelen. Het Poortje heeft nog geen meldcode, maar met de andere scholen van Stichting speciaal onderwijs zijn ze momenteel bezig met het opstellen van een meldcode.

3 Onderzoeksmethodologie

3.1. De onderzoeksvraag in relatie tot de onderzoekscontext

In dit onderzoek wordt na gegaan welke verwachtingen collega's hebben omtrent vermoedens en omgang met kindermishandeling. Ik wil onderzoeken hoe mijn collega's hier op dit moment mee omgaan en hoe dit verbeterd kan worden. Dit alles moet het fundament zijn voor een meldcode over kindermishandeling dat door het team van het Poortje gedragen wordt.

Uit onderzoek blijkt dat wanneer scholen werken met een meldcode er drie keer sneller ingegrepen wordt bij vermoedens van kindermishandeling dan wanneer deze meldcode ontbreekt. Verder wil de overheid organisaties en zelfstandige beroepsbeoefenaars verplichten om met een meldcode te werken. Naar verwachting zal dit in de zomer van 2011 aan de Tweede kamer voorgesteld worden (Ministerie Jeugd en Gezin, z.d.).

Onderzoeksvraag:

Hoe begeleid je, als leerkracht, leerlingen zo optimaal mogelijk wanneer er vermoedens zijn van kindermishandeling of situaties waarvan bekend is dat ze met kindermishandeling te maken hebben?

Deelvragen:

1. Hoe handelingsbekwaam voelen collega's zich nu als ze met kindermishandeling te maken krijgen?
2. Wat weten collega's van kindermishandeling en waar denken ze terecht te kunnen met vragen?
3. Hoe handelen collega's nu als ze te maken krijgen met kindermishandeling?

3.2. Onderzoeksstrategie

Dit onderzoek is een praktijkgericht onderzoek en heeft kwaliteitsverbetering van een praktijksituatie als doel. De functie van dit onderzoek is uiteindelijk het formuleren van een advies, zodat er een goede meldcode op het Poortje zal komen. Vanuit die optiek is dit onderzoek een ontwerponderzoek.

“Deze onderzoeksbenadering wordt beschouwd als een veelbelovende onderzoeksstrategie om de kloof tussen onderwijsonderzoek en onderwijspraktijk te overbruggen. Bij ontwikkelingsgericht onderzoek werken onderzoekers en practici nauw samen aan het in opeenvolgende cycli ontwikkelen van onderwijssituaties in een bepaalde klas of school. Niet alleen worden bijdragen geleverd aan de onderwijskundige theorievorming; ook innovatie en optimalisering van de praktijk behoren tot de onderzoeksstrategie. Op die manier kunnen dus bruggen gebouwd worden tussen het onderwijsonderzoek en de onderwijspraktijk (viWTA,2007).”

Door het hierboven beschreven onderzoek wordt een meldcode verplicht voor alle scholen in Nederland.

De bedoeling van mijn onderzoek is om de meldcode onder de aandacht te brengen en leerkrachten hierover te informeren, zodat het niet lijkt alsof de meldcode iets is wat van hoger af (directie) bepaald is om mee te moeten werken, maar dat collega's het gevoel hebben zich er ook betrokken bij te voelen.

Onderwijsvernieuwingen hebben meer kans op slagen omdat ze tot stand zijn gekomen in een wisselwerking tussen onderzoekers en professionals. Collegiale samenwerking is een belangrijke voorwaarde bij deze onderzoeksbenadering (viWTA, 2007).

De collegiale samenwerking zal er in eerste instantie uit bestaan dat de vragenlijsten zullen worden verdeeld onder alle leerkrachten en dat interviews plaatsvinden met een professional (die veel met kindermishandeling te maken heeft gehad) en met leerkrachten. Daaruit zal een advies worden gegenereerd, waardoor een goed gedegen meldcode over kindermishandeling kan worden gemaakt.

Door middel van een vragenlijst worden collega's bevraagd over hoe zij op dit moment omgaan met kindermishandeling en over wat zij vinden dat er verbeterd dient te worden.

3.3 Onderzoeksmethode

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van twee verschillende onderzoeksmethodes, namelijk een vragenlijst en interviews.

3.3.1 Vragenlijst

Voor de onderzoeksmethode vragenlijst is gekozen, omdat hiermee een grote groep tegelijk kan worden bevraagd. Door middel van een vragenlijst wordt onderzocht hoe leerkrachten nu omgaan met vermoedens van kindermishandeling. Verder wordt onderzocht wat de leerkrachten denken wat verbeterd kan worden aan de huidige werkwijze. De vragen zullen bestaan uit open en/of half open vragen, zodat de leerkracht zijn mening over een bepaald onderwerp kan blijven geven.

3.3.2 Interviews

Na de vragenlijst wordt een deskundige en een aantal leerkrachten geïnterviewd. Door middel van interviews wordt onderzocht wat deskundige nodig achten ten aanzien van het signaleren en handelen bij vermoedens van kindermishandeling. De professional die wordt bevraagd is iemand van school maatschappelijk werk. Na de vragenlijsten worden ook drie leerkrachten geïnterviewd; een leerkracht die geen ervaring heeft met kindermishandeling en twee leerkrachten die hier wel ervaring mee hebben. Er is voor deze onderzoeksmethode gekozen, om door te kunnen vragen. Voor de interviews is gekozen voor individuele semigestructureerde interviews, zodat de vragen en de volgorde ervan kan worden aangepast aan de gespreksituatie. Bovendien geeft een semigestructureerd interview ruimte om door te vragen en toelichting te geven waar nodig (Ponte, 2002). Er zijn al vragen opgesteld, maar er is ook ruimte voor verdieping en eigen inbreng van de respondent.

3.4 Onderzoeksinstrument

Vragenlijst: Voor de vragenlijst is er gekozen voor open en/of half open vragen gekozen. Zodat de leerkracht bij zijn antwoord toelichting kan geven wanneer hij/zij dit nodig vindt. De vragen bestaan uit verschillende categorieën: ervaringen leerkrachten, openlijkheid, je bekwaam voelen, AMK, wat willen je nog weten, wat mis je omtrent kindermishandeling op het Poortje.

Interviews: Als voorbereiding heb ik belangrijke vragen opgesteld. In het interview zullen er vooral open vragen gesteld worden. De vragen die er gesteld zullen worden verwijzen naar de deelvragen van het onderzoek.

3.5 Data-analyse

Als eerste is begonnen met het opzetten van een vragenlijst. De vragenlijst is rond gestuurd naar alle leerkrachten van het Poortje. Bij een minimale respons van 75% worden de vragenlijsten geanalyseerd. Aan de hand van de vragenlijsten en de antwoorden daarop worden een aantal vragen opgesteld die tijdens de diepte interviews aan de deskundige worden gesteld.

De uitslagen van de vragenlijsten worden geanalyseerd op categorieën (Ponte, 2002). In het materiaal worden algemene verschijnselen of uitspraken verwerkt bij de onderzoeksresultaten. De volgende stappen worden gevolgd:

1. Alle gegevens grondig doorlezen.
2. De gegevens clusteren die bij elkaar lijken te horen.
3. De clusters namen geven, dit zijn de categorieën.
4. Alle gegevens nog eens nalopen en kijken of ze in de juiste categorieën ondergebracht kunnen worden en nagaan of alle gegevens ondergebracht kunnen worden in een categorie.
5. Alles wat niet direct ondergebracht kan worden in een categorie plaatsen in de 'restcategorie'.
6. Nagaan of de categorieën in bijna al de bronnen en in bijna alle gegevens terug te vinden zijn (triangulatie). Triangulatie is op drie manieren informatie verkrijgen, zoals: literatuur/boeken, internet, interviews en vragenlijsten. Hierin wordt ook een koppeling gemaakt van de vragenlijsten en de interviews.

7. Vervolgens worden waar mogelijk uit de categorieën veronderstellingen afgeleid die in de volgende fase van het actieonderzoek verder uitgetoetst kunnen worden (bijvoorbeeld gegevens verwerken in de meldcode) (Ponte 2002).

Wanneer de antwoorden op de vragenlijsten zijn geanalyseerd, worden vragen opgesteld voor de interviews. Er wordt een professional geïnterviewd en drie leerkrachten. Veel vragen zullen gelijk zijn aan de vragen in de vragenlijst, maar het grote voordeel aan een interview is, dat kan worden doorgevraagd. Daar waar nog onduidelijkheden bestaan nadat de vragenlijsten ingevuld zijn, kunnen de afgenomen interviews opheldering verschaffen.

3.6 Validiteit en betrouwbaarheid

De validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek zijn verhoogd door de vragen van de vragenlijst en de interviews voor te leggen aan mijn critical friend.

De interviews worden opgenomen met een dictafoon, hierdoor kunnen deze een aantal keer worden beluisterd.

De vragenlijsten zijn twee keer in een proefversie voorgelegd aan derden en bijgesteld, totdat de vragen en antwoordmogelijkheden duidelijk geformuleerd waren. Een belangrijk kwaliteitscriterium in een praktijkonderzoek is de triangulatie, hiermee wordt bedoeld dat je binnen het onderzoek vanuit verschillende invalshoeken gegevens verzamelt (Ponte 2002).

In dit onderzoek is sprake van triangulatie doordat gebruik gemaakt wordt van verschillende gegevensbronnen, te weten een vragenlijst en interviews.

Daarnaast wordt gebruikt gemaakt van verschillende informatiebronnen, n.l. verschillende groepen respondenten: leerkrachten en school maatschappelijk werk.

3.7 Onderzoekseenheden

Harinck (2009) bedoelt met onderzoekseenheden personen, zaken of objecten die “dragers” zijn van de eigenschappen van het onderzoek. In dit onderzoek is de onderzoekseenheid: het team het Poortje.

De vragenlijsten worden bij een deel van de onderzoekseenheid afgenomen, n.l. bij alle groepsleerkrachten. Hiervoor is gekozen, om ervoor te zorgen dat het voor de leerkrachten duidelijk is hoe ze moeten handelen, signaleren bij vermoedens van kindermishandeling (zie: hoofdvraag).

Voor de interviews is gekozen voor een leerkracht die weinig te maken heeft gehad met kindermishandeling en twee leerkrachten die hier wel mee te maken hebben gehad. Door ze te interviewen kan worden doorgevraagd, om meer te weten te komen of ze zich bekwaam voelen en waarom ze zich wel of niet bekwaam voelen. Ook wordt onderzocht wat ze graag verandert zouden zien.

Verder wordt er een professionals geïnterviewd, omdat zij meer kennis over dit onderwerp heeft. De gekozen professional is betrokken bij het opstellen van de meldcode. Zij werkt op het Poortje als school maatschappelijk werk. Zij heeft veel ervaring in het omgaan met kindermishandeling.

3.8. Ethische aspecten

De onderzoeksgroep wordt vooraf geïnformeerd over het doel van het onderzoek. Voor het afnemen van de vragenlijst en de interviews is toestemming gevraagd aan de directie. De respondenten zullen deelnemen op basis van vrijwilligheid en worden vooraf om toestemming gevraagd voor het opnemen van het interview. De opnames zullen na verwerking van de gegevens worden gewist.

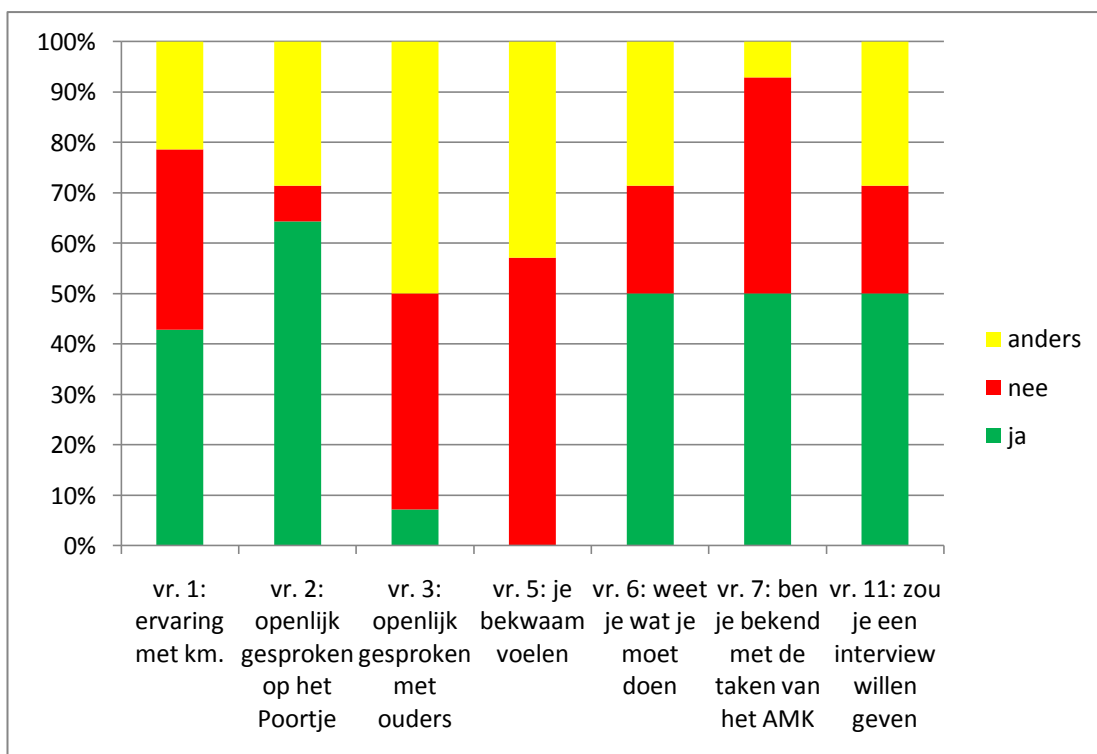
De vragenlijsten worden anoniem verwerkt in het onderzoeksverslag en vertrouwelijk behandeld.

4. Uitkomsten data-analyse

4.1 Vragenlijst

Veertien van de zestien leerkrachten van het Poortje hebben deelgenomen aan de vragenlijst. De gegevens uit de vragenlijsten zijn hieronder geanalyseerd op verschillende categorieën. Sommige uitkomsten van de vragenlijsten zijn weergegeven in staafdiagrammen.

De ingevulde vragenlijsten en uitgewerkte interviews zijn opgenomen in de bijlagen.

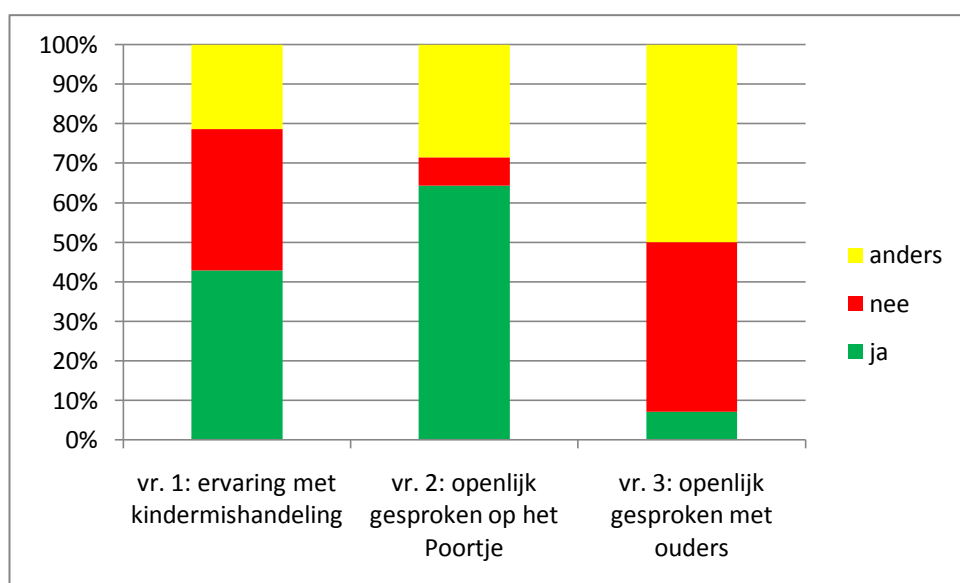
Tabel 1: algemene gegevens van de vragenlijst

Vraag 1: Ervaring met kindermishandeling

Tabel 1 laat zien dat van de veertien leerkrachten die de vragenlijst ingevuld hebben ruim 40% ervaring heeft gehad met kindermishandeling. De drie leerkrachten die 'anders' geantwoord hebben, hebben alle drie te maken gehad met vermoedens van kindermishandeling. De overige leerkrachten (ruim 30%) hebben geen ervaring met kindermishandeling.

Vraag 2 en 3: Openlijk praten over kindermishandeling

Negen leerkrachten vinden dat er op het Poortje openlijk over kindermishandeling wordt gesproken. Er is maar één leerkracht die vindt dat er niet openlijk over kindermishandeling wordt gesproken. De overige leerkrachten die voor 'anders' gekozen hebben, zijn over het algemeen ook van mening dat er op het Poortje openlijk over kindermishandeling gesproken wordt. Het is alleen niet zo dat wanneer een leerkracht vermoedens over kindermishandeling heeft, het hele team dit te horen krijgt. Voor de daarvoor bestemde collega's wordt openlijk over de vermoedens gesproken.

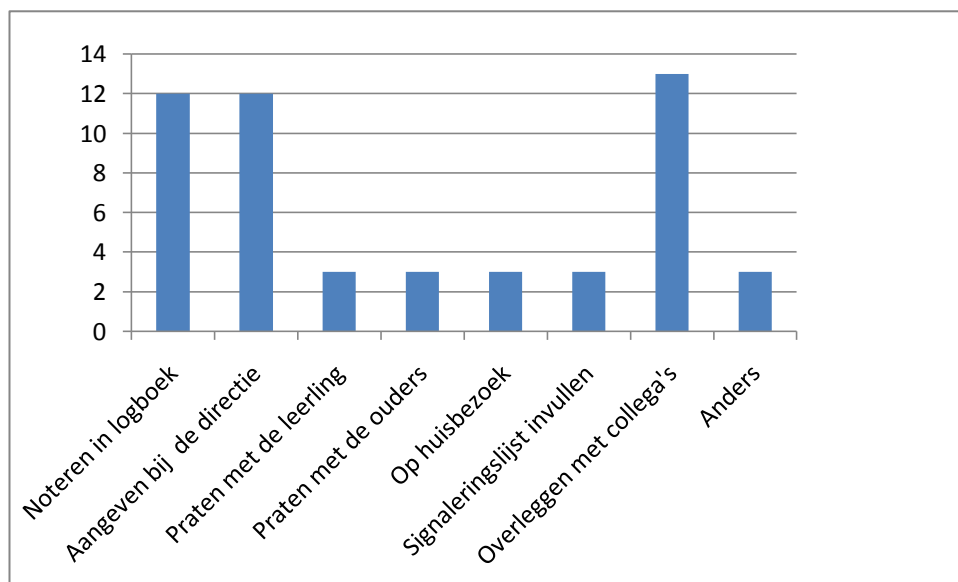

Tabel 2: openlijkheid

Op de vraag of er met ouders openlijk over de vermoedens gesproken wordt, zegt slecht één leerkracht dat dit gedaan wordt. Drie leerkrachten vinden dat er niet openlijk naar ouders toe gesproken wordt en 50 % van de leerkrachten zegt anders. De leerkrachten die 'anders' geantwoord hebben reageren verschillend. Sommige leerkrachten hebben hier geen ervaring mee en kunnen niet goed op deze vraag antwoord geven. Een aantal van de leerkrachten die 'anders' ingevuld heeft is van mening dat het openlijk bespreken van vermoedens per ouders en kind beoordeeld dient te worden.

Vraag 4: Wat zijn je eventuele acties bij vermoedens van kindermishandeling?

Op de vraag: 'Wat zijn je eventuele acties bij vermoedens van kindermishandeling?' waren er verschillende antwoorden mogelijk, zie tabel 3.

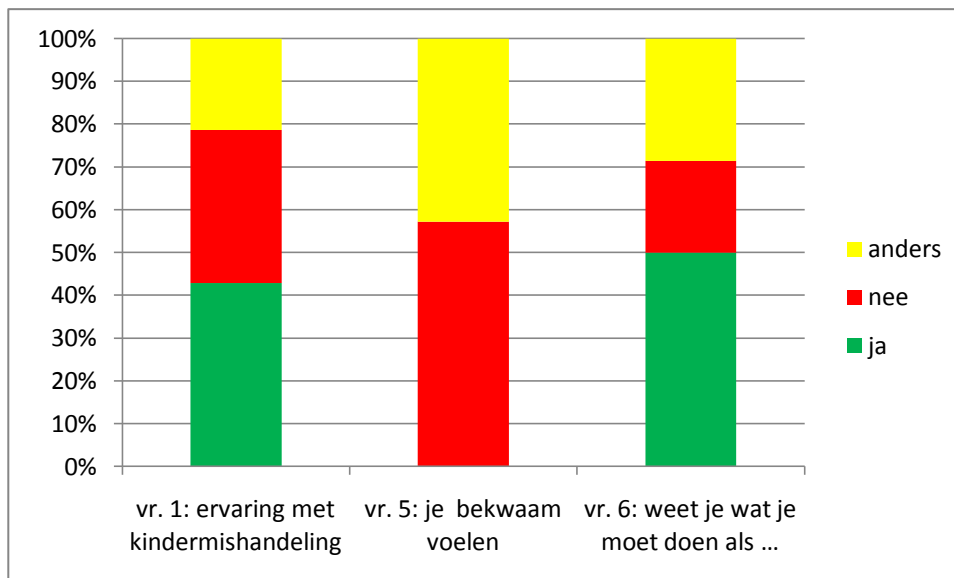
Tabel 3: Eventuele acties bij vermoedens van kindermishandeling

Je ziet in tabel 3 dat dertien leerkrachten vermoedens van kindermishandeling in het logboek zullen noteren. Van de veertien leerkrachten geven dertien leerkracht aan, dat ze zouden gaan overleggen met collega's bij vermoedens van kindermishandeling. Verder geven twaalf leerkrachten aan dat ze bij eventuele vermoedens dit bij de directie aan zullen kaarten.

Steeds dezelfde drie leerkrachten hebben geantwoord om met de leerling te praten, om met de ouders te gaan praten, huisbezoek zouden plannen of een signaleringslijst in zouden vullen. Deze drie leerkrachten hebben alle drie geen ervaring gehad met kindermishandeling.

Vraag 5 en 6: Je bekwaam voelen

Vraag 5 en 6 waren vragen of de leerkrachten zich bekwaam voelen en weten wat ze moeten doen wanneer er vermoedens zijn van kindermishandeling.

Tabel 4: bekwaam voelen

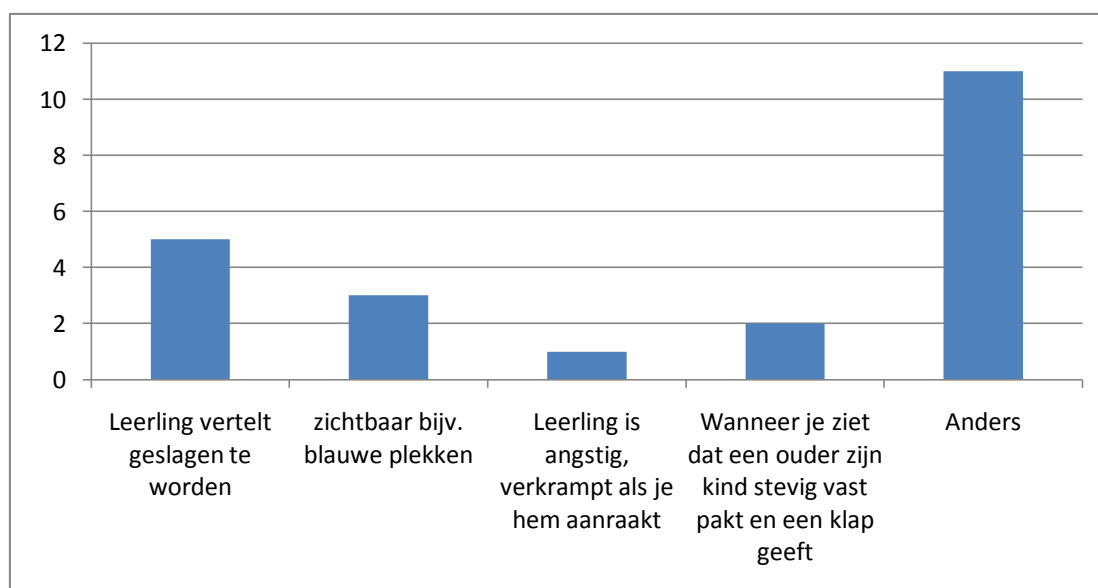
Bij vraag 5 'Voel je je bekwaam in het omgaan met kindermishandeling' geven zeven leerkrachten aan dat ze zich niet bekwaam voelen en de overige zes reageren verdeelt. Ze beschrijven dat dit afhankelijk is van de situaties. Sommige vragen zich ook af wat 'bekwaam zijn' is. Als je kijkt naar de ervaren leerkrachten, dan zie je dat leerkrachten die langer dan 10 jaar werkzaam zijn op het Poortje zich niet allemaal bekwaam voelen. De helft geeft aan zich bekwaam te voelen en de andere helft voelt zich niet bekwaam. Een leerkracht zegt hierover: 'Ik vind het moeilijk om dit soort zaken hard te kunnen maken. Een vervelend onderbuikgevoel bij mij maar er niet echt de vinger op kunnen krijgen'.

Bij vraag 6 'Weet jij wat je moet doen wanneer je vermoedt dat er bij een leerling thuis kindermishandeling plaatsvindt?' geven zeven leerkrachten aan wel te weten wat ze horen te doen. Twee leerkrachten geven bij 'anders' aan, dat ze niet goed weten wat de vervolgstappen zijn.

Vraag 7: Bekend met het AMK

Op vraag 7 'Ben je bekend met de taken en werkwijze van het AMK?' waren acht leerkrachten die aangaven er bekend mee te zijn. Zes leerkrachten gaven aan er niet bekend mee te zijn. Een leerkracht die al 26 jaar werkzaam is op het Poortje gaf aan wel te weten dat het AMK advies geeft, maar verder niet te weten wat de taken zijn van het AMK.

Vraag 8: Melding doen bij het AMK

Tabel 5: wanneer een melding doen bij het AMK

Bij vraag 8 werd de vraag gesteld 'Wanneer overweeg je om een melding te doen bij het AMK?' Bij deze vraag konden meerdere antwoorden gegeven worden. Vijf leerkrachten zouden een melding doen wanneer een leerling vertelt thuis geslagen te worden, drie leerkrachten zouden een melding overwegen wanneer je ziet dat een leerling blauwe plekken heeft, of er onverzorgd uit ziet. Elf leerkrachten geven 'anders' aan. Van de elf meldden acht dat ze eerst met de directie of gedragswetenschapper zouden gaan overleggen en/of dat dit de taak is van de directie.

Vraag 9: Wat willen de leerkrachten nog weten omtrent kindermishandeling

Van de veertien ingevulde vragenlijsten waren er tien die aangaven meer te willen weten over:

- De wettelijke richtlijnen over wat/wanneer je moet doen als je vermoedens hebt van kindermishandeling.
- Handvaten ontvangen om klassikaal in te gaan op dit onderwerp.

- Training in gespreksvoering met instanties, ouders en kinderen.
- Observatie-/aandachtspunten waar je op moet letten bij vermoedens van kindermishandeling (een signaleringslijst).
- Voorlichting over wanneer een melding te moeten maken.
- Mag je als leerkracht zelf een melding doen bij het AMK? Moet dit met toestemming van de directie? Kun je bij het AMK anoniem een melding doen?
- Waar zijn signaleringslijsten voor kindermishandeling te vinden? Hoe kun je kindermishandeling herkennen/wat zijn kenmerken?
- Waar ligt de grens? Wanneer is het een corrigerende tik en wanneer is het kindermishandeling?

Vraag 10: Welke zaken mis je op het Poortje?

Van de veertien ingevulde vragenlijsten gaven acht leerkrachten aan wat zaken te missen op het Poortje. De volgende onderwerpen werden aangegeven:

- Handvaten omtrent het klassikaal in gaan op het onderwerp.
- De wettelijke richtlijnen wat je wanneer moet doen bij sterke vermoedens van kindermishandeling.
- Meer voorlichting en herhaling over het omgaan met kindermishandeling.
- Ingelicht worden over procedure/vervolgstappen. Wat is het protocol?
- Teambreed communiceren over dit onderwerp.
- Signaleringslijst voor de leerkrachten.

4.2 Interview

Een interview heb ik afgenomen bij een professional (school maatschappelijk werk). Dit interview heb ik uitgebreid beschreven, zie bijlage 2. Verder zijn drie leerkrachten die deelgenomen hebben aan de vragenlijst geïnterviewd. De gegevens uit het interview zijn geanalyseerd op de categorieën: ervaring, openlijkheid, acties, bekwaamheid, AMK, wat wil je nog weten. De interviews zijn te vinden in bijlage 2.

Ervaring

Twee leerkrachten die geïnterviewd zijn, hadden ervaring met kindermishandeling. Een leerkracht had één keer te maken gehad met ouders waarvan de burens een melding hadden gemaakt bij Bureau Jeugdzorg.

Openlijkheid

Twee leerkrachten vinden dat er binnen het team openlijk gesproken wordt over kindermishandeling. Vooral binnen de unit en directie wordt hier voldoende openlijk over gesproken. Eén leerkracht vindt dat er niet openlijk gesproken wordt over kindermishandeling. Zij vindt dat er wel duidelijk met de directie hierover gesproken wordt, maar dat dit niet teambreed overlegd wordt.

Alle drie de leerkrachten vinden het soms lastig om openlijk te praten over kindermishandeling met kinderen. Eén leerkracht heeft dit wel eens gedaan en heeft het op dat moment niet als iets moeilijks ervaren. “Ik heb hem gevraagd hoe het thuis ging en of hij oma nu veel mist. Het gesprek verliep goed en hij kon goed vertellen wat er thuis allemaal niet zo goed verliep”.

Om met ouders kindermishandeling bespreekbaar te maken ervaren alle drie de leerkrachten als iets erg moeilijks. Ze hebben dit alle drie nooit alleen besproken met ouders. Er was altijd iemand van de directie of schoolmaatschappelijk werk bij betrokken.

Acties

De drie leerkrachten die ik geïnterviewd heb, geven aan vooral te signaleren wanneer er vermoedens zijn van kindermishandeling. Ook zullen ze bij duidelijke signalen de directie en mede collega's hierover inlichten. Wanneer er vermoedens zijn van kindermishandeling, zijn alle drie de leerkrachten bereid om bij het gezin op huisbezoek te gaan. Zij geven aan dat ze het wel het prettigste vinden om dit niet alleen te doen, maar met iemand van schoolmaatschappelijk werk.

Alle drie de collega's vertelden geen signaleringslijst in te vullen bij vermoedens. Ze weten niet of er op het Poortje een signaleringslijst beschikbaar is.

Bekwaamheid

Een leerkracht die al meerdere keren te maken heeft gehad met kindermishandeling voelt zich vrij bekwaam in het handelen bij vermoedens van kindermishandeling. "Ik denk dat ik wel weet wat ik moet doen wanneer ik vermoed dat er thuis kindermishandeling plaatsvindt. Als ik het even niet weet weet ik waar ik met vragen terecht kan". De andere twee leerkrachten voelen zich hierin niet bekwaam. Ze weten niet of datgene wat ze nu doen voldoende is. Ze hebben ook geen idee of het Poortje een protocol heeft over het omgaan met kindermishandeling. Ze weten allebei wel dat ze bij de directie terecht kunnen. Ook geven ze aan om contact op te nemen met de gedragswetenschapper. Een leerkracht geef aan niet goed te weten wanneer er sprake is van mishandeling. "Is het al kindermishandeling wanneer een leerling er onverzorgd uitziet en zijn boterhammen vaak niet bij zich heeft? Of is er pas sprake van kindermishandeling wanneer een kind echt geslagen wordt. Waar ligt de grens? En wat kan je van de ouders verwachten?" Een ander leerkracht is niet bekend bij wie welke taken horen "Zijn wij verplicht om een melding te doen? Als we een melding doen wie pakt dit dan op? Zijn onze taken dan volbracht of moet je blijven melden?".

AMK

De leerkracht die al meerdere keren te maken heeft gehad met kindermishandeling, is bekend met de werkwijze van het AMK. Ze heeft zelf nog nooit advies gevraagd bij het AMK, maar ze weet wel waarvoor ze bij het AMK terecht kan. Een leerkracht vertelt dat ze echt niet weet waar het AMK voor dient en de andere collega kon kort vertellen dat je voor advies bij het AMK terecht kunt. De twee leerkrachten die niet bekend zijn met de werkwijze van het AMK zouden graag meer hierover willen weten.

Wat wil je nog weten?

Twee leerkrachten gaven aan dat ze niet goed weten waar de grens ligt. “Moet je al ingrijpen wanneer er bij een kind verwaarlozing plaatsvindt? Wanneer is het mishandeling? Hoe moet ik dan handelen? “

Ook zou een leerkracht willen weten of er op school een protocol is over kindermishandeling. Verder geeft een andere leerkracht aan, dat een signaleringslijst meer houvast zou kunnen bieden. Aan de hand van zo'n signaleringslijst kan misschien duidelijker gezien worden, of er sprake is van kindermishandeling, of dat het onmacht/het milieu is waarin het kind opgroeit.

5 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk ga ik allereerst alle deelvragen behandelen. Vervolgens kom ik tot mijn conclusies en aanbevelingen.

5.1 Conclusies

deelvraag 1: Hoe handelingsbekwaam voelen collega's zich als ze met kindermishandeling te maken krijgen?

In de vragenlijst kwam duidelijk naar voren dat niemand zich bekwaam voelt in het omgaan met kindermishandeling (zie tabel 3 bekwaam voelen) Meer dan 50% geeft aan zich niet bekwaam te voelen. De overige respondenten hadden 'anders' geantwoord. Ze beschrijven dat dit afhankelijk is van de situaties. De ene leerkracht voelt zich wat zekerder dan de andere. Vooral de startende leerkrachten voelden zich niet bekwaam . Zo beschreef een startende leerkracht op de vraag of ze zich bekwaam voelt "Nee, ik heb hier ook nog geen ervaring mee gehad".

In de interviews kwam naar voren dat alle drie de leerkrachten het moeilijk vinden om goed om te gaan met kindermishandeling. Het blijft een lastig/pijnlijk onderwerp. Hoe bespreek je het onderwerp met ouders? Wanneer moet je het wel of niet met ouders gaan bespreken? Welke stappen moet je als leerkracht ondernemen? Het blijkt lastig te zijn om de goede beslissingen te nemen.

Deelvraag 2: Wat weten collega's van kindermishandeling en waar denken ze terecht te kunnen met vragen?

Zo'n 45% denkt te weten wat hij/zij moet doen wanneer er vermoedens zijn van kindermishandeling. 25 % zegt niet te weten waar hij/zij terecht kan bij vermoedens en de overige ondervraagde zeggen te weten dat ze bij eventuele vermoedens de directie/gedragswetenschapper in kunnen lichten.

Verder blijkt uit de vragenlijst dat van de veertien ondervraagden er tien nog meer zouden willen weten over bepaalde onderwerpen. Wat vooral regelmatig naar voren is gekomen is het gebrek aan kennis over welke stappen er ondernomen moeten worden als je vermoedt dat er bij een leerling thuis kindermishandeling plaatsvindt. De leerkrachten wilde meer weten over eventuele protocol.

Ook uit de interviews kwam er naar voren dat de leerkrachten vooral vermoedens van kindermishandeling zouden bespreken met de directie. Geen een leerkracht gaf aan met het AMK hierover te spreken. Ze hadden alle drie nog nooit met het AMK gesproken.

Deelvraag 3: Hoe handelen collega's nu als ze te maken krijgen met kindermishandeling?

Uit de vragenlijst blijkt dat dertien van de veertien leerkrachten bij vermoedens van kindermishandeling met collega's hierover zouden overleggen (zie tabel 3). Verder waren er twaalf leerkrachten die bij eventuele vermoedens van kindermishandeling dit zouden noteren in het logboek en/of aangeven bij de directie.

Er waren maar opvallend weinig leerkrachten (drie) die aangeven een signaleringslijst in te vullen. De drie leerkrachten die dit geantwoord hebben waren leerkrachten die tot nu toe geen ervaring hebben gehad met vermoedens van kindermishandeling.

De meeste leerkrachten vinden het lastig om vermoedens van kindermishandeling met ouders en kinderen bespreekbaar te maken. Een aantal leerkrachten geeft aan dat je voorzichtig moet zijn om vermoedens naar ouders uit te spreken. Een leerkracht zei "Sommige ouders willen niet dat school zich met de opvoeding bemoeit".

Onderzoeksvraag:

Hoe begeleid je, als leerkracht, leerlingen zo optimaal mogelijk wanneer er vermoedens zijn van kindermishandeling of situaties waarvan bekend is dat ze met kindermishandeling te maken hebben?

Iedere school van Stichting SSO NML krijgt een meldcode over het omgaan met kindermishandeling. De Amsterdamse meldcode kindermishandeling is hiervoor gebruikt en wordt voor iedere school aangepast. In bijlage 3 zie je de versie van de meldcode van dit moment.

De stappen die in de meldcode kindermishandeling beschreven staan:

1. Breng de signalen in kaart
2. Vraag advies aan deskundige collega's, aandachtsfunctionarissen, bij BJZ/AMK en/of SHG.
3. Praat met het kind en ouders
4. Weeg aard, ernst van en risico op kindermishandeling of huiselijk geweld
5. Beslis: zelf hulp organiseren of melding doen bij BJZ/AMK en/of SHG

Wanneer de meldcode definitief klaar is, zal er een bijeenkomst plaatsvinden voor alle collega's, zodat ze bekend zijn met de stappen die er in de meldcode beschreven staan. Verder wordt als er behoefte is, bijscholing gegeven aan de collega's die dit nodig achten.

Er is duidelijk naar voren gekomen, dat meer dan de helft van de leerkrachten zich niet bekwaam voelen in het omgaan met kindermishandeling. Het blijkt dat veel leerkrachten het moeilijk vinden om hierover met ouders te communiceren. Ook vinden de meeste leerkrachten het lastig om te bepalen wanneer iets mishandeling is. Het is daarom maar goed dat er een meldcode in ontwikkeling is en het aller belangrijkste is dat die meldcode goed met alle collega's gecommuniceerd gaat worden. Het heeft geen zin om een mooi protocol te ontwikkelen, wanneer de leerkrachten hier geen weet van hebben.

5.2 Integratie van conclusies en discussies

De leerkrachten vragen zich vooral af of ze op dit moment wel goed handelen en als ze dat niet doen hoe ze het dan anders horen te doen. Veel leerkrachten weten niet zo goed welke signalen ze nu echt serieus moeten nemen en wanneer het belangrijk is om de directie in te lichten. Je zou zeggen dat iedereen wel weet wat kindermishandeling is, maar waar ligt de grens?

Waar ik het veel met school maatschappelijk werk over gehad heb, is hoe we als school goed kunnen samenwerken met Bureau Jeugdzorg? Wat zijn nu eigenlijk hun taken en wat kunnen we van hen verwachten? Wat kunnen we als school doen wanneer we een zorgmelding hebben gedaan en we vinden dat Bureau Jeugdzorg niet goed handelt? Ook een aantal collega's gaven tijdens de interviews aan dat niet veel vertrouwen te hebben in Bureau Jeugdzorg. De samenwerking tussen het Poortje en Bureau Jeugdzorg is niet optimaal. Een collega gaf aan dat ze de communicatie tussen Bureau Jeugdzorg en het Poortje slecht vond.

Op het nieuws hoor je ook vaker negatieve verhalen van Bureau Jeugdzorg (de moord op Savanna (RTL Nieuws, z.d.)).

5.3 Discussie

Uit onderzoek blijkt (zie hoofdstuk 1: Feiten en cijfers) dat scholen een erg passieve rol hebben omtrent vermoedens van kindermishandeling. Veel scholen gaven weinig bijscholing en de meeste leerkrachten wisten niet van het bestaan van een meldcode. Hier hoop ik door middel van mijn onderzoek op het Poortje verandering in te hebben aangebracht.

Verder is vooral uit de interviews gebleken, dat verschillende collega's ontevreden zijn over de werkwijze van Bureau Jeugdzorg. Ik zou graag precies willen weten waarover ze ontevreden zijn en waar dit aan ligt. Hebben wij te hoge verwachtingen van Bureau Jeugdzorg? Komt het door de Nederlands wetgeving? Of heeft het daadwerkelijk met de werkwijze van Bureau Jeugdzorg te maken?

5.4 Aanbevelingen

Met de aanbeveling hoop ik dat het Poortje weet welke voorwaarden het team belangrijk vindt voor een gedegen Meldcode over kindermishandeling. Bij de vragenlijsten en interviews kwam er regelmatig naar voren dat leerkrachten zich niet zeker voelde omtrent het omgaan met kindermishandeling.

Momenteel zit ik in de werkgroep meldcode kindermishandeling. Hier ga ik alle punten die de leerkrachten aangaven die verbeterd moesten worden of nog misten aangeven. De leerkrachten gaven het volgende aan:

- Wat zijn de wettelijke richtlijnen over wat/wanneer je moet doen als je vermoedens hebt van kindermishandeling?
- Een aantal leerkrachten wilde graag handvaten ontvangen om klassikaal kindermishandeling bespreekbaar te maken.
- Training in gespreksvoering met instanties, ouders en kinderen.
- Observatie-/aandachtspunten waar je op moet letten bij vermoedens van kindermishandeling (een signaleringslijst).
- Voorlichting over wanneer een melding te moeten maken. Hoe om te gaan met kindermishandeling.
- Mag je als leerkracht zelf een melding doen bij het AMK? Moet dit met toestemming van de directie? Kun je bij het AMK anoniem een melding doen?
- Waar zijn signaleringslijsten voor kindermishandeling te vinden? Hoe kun je kindermishandeling herkennen/wat zijn kenmerken?
- Ingelicht worden over procedure/vervolgstappen omtrent kindermishandeling.
- Teambreed communiceren over dit onderwerp.
- Waar ligt de grens? Wanneer is het een corrigerende tik en wanneer is het kindermishandeling?

- Hoe werken de hulpverleningsinstanties met elkaar? Wat doet Bureau Jeugdzorg wanneer er een zorgmelding is gedaan? Als we niet tevreden zijn over de hulpverlening waar kunnen we dan terecht?

Alles wat hierboven geel gemarkeerd is, zijn zaken die waarschijnlijk voor de leerkrachten helder worden, wanneer ze ingelicht worden over de nieuwe meldcode. Als eerste is het nu van belang dat de meldcode kindermishandeling gereed komt. Daarna zullen de leerkrachten hierover geïnformeerd worden.

De twee punten die niet geel gemarkeerd zijn zullen vervolgstappen na het inlichten kunnen zijn. Leerkrachten die behoefte hebben aan meer training kunnen zich hiervoor opgeven.

Het stukje wat rood gemarkeerd is, zijn vragen die ik niet kan beantwoorden. Wel neem ik ze mee naar de werkgroep, waardoor we hopelijk hierover een goed antwoord kunnen krijgen.

6 Reflectie en evaluatie

6.1 Persoonlijke reflectie op het onderzoeksverloop

Voor de zomervakantie van 2010 wisten bijna al mijn medestudenten wat ze zouden gaan onderzoeken. Ik had echter nog geen flauw idee. Ik wist een aantal onderwerpen waaruit ik kon kiezen, maar die onderwerpen sprake mij allemaal niet zo aan. Ik wilde iets gaan onderzoeken, waar ook echt mijn interesse naar uit gaat. Iets wat ook echt met het welzijn van de kinderen te maken heeft.

Nadat ik in de zomervakantie het boek 'Een kind in nood' gelezen had, bleef ik met een hoop vragen zitten. Hoe zouden wij kindermishandeling op school aanpakken? Hebben we hier een protocol voor? Zou met mij het zelfde kunnen gebeuren als met de leerkracht in het boek? Voel ik me wel bekwaam omtrent omgaan met kindermishandeling? Hoe ervaren mijn collega's dit?

Ineens wist ik wat ik wilde onderzoeken! Het onderwerp sprak me heel erg aan en hield me erg bezig. Ik kon daardoor vrij gemakkelijk op papier zetten, waarom ik voor dit onderwerp gekozen had (mijn introductie). Wat ik weer wat lastiger vond was het formuleren van een goede onderzoeksvraag en deelvragen. Na wat hulp van mijn onderzoeksbegeleider lukte het me ook om dit goed te beschrijven.

Er was zoveel literatuur te vinden over het omgaan met kindermishandeling en huiselijk geweld, dat ik het in het begin lastig vond om hier een goed onderscheid in te maken. In het begin van mijn onderzoek sprak ik steeds over huiselijk geweld, maar om het onderwerp iets af te bakken ben ik de term kindermishandeling gaan gebruiken. Dit is een iets kleiner gebied dan huiselijk geweld. Daarna heb ik vooral literatuur gezocht over wat kindermishandeling nu precies is.

Waar ik ook moeite mee had was het formuleren van een vragenlijst. Ik wilde zoveel mogelijk informatie krijgen van de leerkrachten en daarom dacht ik dat het verstandig was om voor een open vragenlijst te kiezen. Van mijn onderzoeksbegeleider en medestudenten kreeg ik het advies om niet voor een open, maar half open vragenlijst te kiezen. Wanneer ik na de vragenlijst vond dat ik te weinig informatie had gekregen van de leerkrachten kon ik nog altijd via interviews doorvragen. Dit advies heb ik opgevolgd en hier ben ik achteraf erg blij mee. Door deze methode kreeg ik uiteindelijk toch nog de gewenste informatie van de leerkrachten. Aan de hand van de vragenlijst kon ik tijdens de interviews gemakkelijk doorvragen.

Uit mijn onderzoek is gebleken dat bijna alle leerkrachten zich niet bekwaam voelen in het handelen bij vermoedens van kindermishandeling.

6.2 Reflectie op mijn persoonlijke professionele ontwikkeling

Ik dacht altijd dat ik nooit te maken heb gehad met duidelijke vermoedens van kindermishandeling. Als ik hier achteraf op terug kijk vind ik dat ik wel verschillende signalen van kinderen heb gezien/gehoord, maar met deze signalen heb ik nooit iets mee gedaan. Dit kwam door mijn onwetendheid. Ik heb hier nooit zo bij stil gestaan, maar achteraf gezien vind ik dat ik bij sommige kinderen echt beter had moeten handelen. Een leerling vertelde vorig jaar bijvoorbeeld dat papa hem in zijn gezicht had geslagen. Ik heb dit met de leerling besproken en ik heb dit genoteerd in het logboek, maar daarna heb ik het er niet meer met de leerling, ouders of directie over gehad. Wanneer me dit nu zou over komen weet ik zeker dat ik stappen zou ondernemen.

Ik ben er achter gekomen dat leerkrachten een zeer belangrijke eerste rol vervullen in het signaleren van kindermishandeling. De leerkracht hoort de eerste stap te zetten en de desbetreffende leerling zo objectief mogelijk te observeren.

Door het onderzoek ben ik nu minder onzeker over het omgaan met kindermishandeling. Ik deed altijd maar wat en of het goed was dat wist ik niet. Nu weet ik hoe ik hoor te handelen en over een paar maanden zullen we ook nog eens een meldcode hebben zodat alle leerkrachten weten hoe ze horen te handelen.

Door bij de werkgroep meldcode kindermishandeling betrokken te zijn, heb ik het gevoel dat mijn onderzoek ook echt iets toegevoegd heeft. Ik kan aan de werkgroep doorgeven wat voor informatie de leerkrachten van belang vinden. Hierdoor sluiten we goed aan op de behoefte van de leerkrachten. In eerste instantie wilde ik alles alleen uit gaan voeren. Ik was van plan om een protocol/meldcode op te zetten voor het Poortje. Achteraf ben ik blij dat er een werkgroep hiervoor opgestart is. Ik denk dat het voor mij alleen te veel werk zou zijn geweest. Het was denk ik niet haalbaar om alleen een meldcode kindermishandeling te maken.

6.3 Reflectie op mijn ontwikkeling als onderzoeker

Gedurende mijn onderzoek ben ik erachter gekomen, dat ik het vooral interessant vond wat het gedachtegoed van mijn collega's was. Ik wilde graag meer weten over hun ervaringen met kindermishandeling.

Deelvraag 4: Hoe handelingsbekwaam voelen collega's zich na de voorlichting over omgaan met kindermishandeling? Is een deelvraag die ik uiteindelijk uit mijn onderzoek heb gehaald. Op deze deelvraag kan ik nog geen antwoord geven. Ik ga pas de collega's inlichten wanneer de meldcode over kindermishandeling klaar is. Hier zijn alle scholen van Stichting SSO MNL druk mee bezig. Ik zit ook in de werkgroep die de meldcode op gaat starten. Voor de meldcode van onze school ga ik aanbevelingen geven, zodat de meningen van de leerkrachten ook in de meldcode verwerkt gaan worden.

Het onderzoek ging me wel goed af. Ik vond het leuk om hiermee bezig te zijn. Wat voor mij erg hielp is dat het onderwerp mij zo aansprak. Hierdoor werd ik gemotiveerd verder te gaan met het onderzoek. Wel vond ik het lastig om goed te plannen en tijd vrij te krijgen voor het schrijven van het onderzoek.

6.4 Critical friends

Tijdens mijn onderzoek heb ik gebruik gemaakt van critical friends.

- Dhr. C.J Smeets is mijn onderzoeksbegeleider. Gedurende mijn onderzoek heeft hij mij begeleid in mijn onderzoeksontwikkeling. Hij bekeek de inhoud van mijn onderzoek en stelde mij kritische vragen naar aanleiding van het geleverde stuk. De bijeenkomsten met hem waren nuttig en inspirerend.
- Dhr. P. Janssen is een goede vriend van mij. Hij is bekend met het schrijven van onderzoeken en heeft mij goede duidelijke tips gegeven waardoor hij me verder hielp met mijn onderzoek.
- Dhr. B Rijs is mijn vriend. Hij heeft vooral gelet op schrijffouten en aan het eind van mijn onderzoek heeft hij samen met mij kritisch naar mijn onderzoek gekeken.
- Dhr. P Nellen is mijn vader. Hij heeft aan het eind van mijn onderzoek vooral gelet op taalkundige fouten.

Literatuurlijst

- Bets, E. (2010, Oktober). *Protocol kindermishandeling*. Amsterdam: Bureau Jeugdzorg Agglomeratie. Geraadpleegd op 18 januari, 2011 van <http://www.protocolkindermishandeling.nl/downloads/Protocol-kindermishandeling.pdf>
- Cijfers Kindermishandeling (z.d.) Kennis over jeugd en opvoeding. Nederlands Jeugd Instituut Geraadpleegd op 18 januari, 2011 van <http://www.nji.nl/eCache/DEF/1/06/188.html>
- Hayden, T. (2005). *Een kind in nood*. Vianen: The House of Books.
- Janssen, H., Vissers, B. & Wentzel, W. (2010). *Basisboek huiselijk geweld*. Bussum: Countinho.
- Ministerie Jeugd en Gezin (2008, April). Basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Ministerie Jeugd en Gezin (z.d.). Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Geraadpleegd op 20 januari, 2011 van <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huiselijk-geweld/meldcode-kindermishandeling-en-huiselijk-geweld>
- RTL Nieuws.nl (z.d.) De moord op Savanna: Waar ging het mis? Geraadpleegd op 8 mei, 2011 van [http://www.rtl.nl/\(actueel/rtlnieuws/binnenland\)/components/actueel/rtlnieuws/2005/03_maart/10/binnenland/0310_0745_Rapport_Savanna.xml](http://www.rtl.nl/(actueel/rtlnieuws/binnenland)/components/actueel/rtlnieuws/2005/03_maart/10/binnenland/0310_0745_Rapport_Savanna.xml)
- Steunpunt Huiselijk Geweld (2009). Feiten en Cijfers. Geraadpleegd op 18 januari, 2011 van http://www.s-hg.nl/pages/ik_ben_professional/huiselijk_geweld/feiten_en_cijfers.html
- Wet op de jeugdzorg (1995). Artikel 1.m Geraadpleegd op 18 januari, 2011 van <http://wetboek.net/Wjz/1.html>
- Wolzak, A. (2009). *Kindermishandeling: signaleren en handelen : basisinformatie voor mensen die werken met kinderen*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut (NJI)

Geraadpleegde websites:

- www.kindermishandeling.nl
- www.huiselijkgeweld.nl
- www.amk-nederland.nl
- www.kinderbescherming.nl
- <http://live.amk.redhosting.nl/apk/>
- www.mogroep/jeugdzorg.nl
- <http://www.protocolkindermishandeling.nl/>

Bijlage 1

Vragenlijsten

Op de volgende pagina zie je een lege vragenlijst. De daarop volgende vragenlijsten zijn allemaal ingevuld. De persoonsgegevens van alle leerkrachten heb ik weg gelaten.

Beste collega's

Voor mijn opleiding onderzoek ik dit schooljaar wat je als leerkracht moet doen als je in de klas te maken krijgt met kinderen die lijden onder kindermishandeling. In verband met mijn onderzoek heb ik een vragenlijst opgesteld. Ik wil jullie vriendelijk vragen de lijst in te vullen en aan mij te retourneren.

Mijn onderzoeksvraag:

Hoe begeleid je, als leerkracht, leerlingen zo optimaal mogelijk wanneer er vermoedens zijn van kindermishandeling of situaties waarvan bekend is dat ze met kindermishandeling te maken hebben?

In de vragenlijst worden half open en open vragen gesteld. Het invullen van de vragenlijst zal zo'n tien minuten duren. De vragenlijst kan je anoniem invullen. De conclusies, op basis van de gegevens uit dit onderzoek, worden gebruikt om aanbevelingen te kunnen doen voor een gedegen meldcode voor het Poortje.

Ik wil je vragen de ingevulde lijst voor 17 april in mijn postvakje te leggen of via de mail te beantwoorden.

Alvast bedankt voor je medewerking!

Groetjes

Susan Nellen

De definitie kindermishandeling en AMK zijn:

Kindermishandeling: Elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel (De wet op de Jeugdzorg 1995).

AMK: Het AMK geeft advies en onderzoekt (vermoedelijke) situaties van kindermishandeling en brengt zo nodig de juiste hulp op gang. Het AMK is de instelling voor iedereen met vragen, zorgen of meldingen over kindermishandeling. Jaarlijks worden in Nederland naar schatting 100.000 kinderen mishandeld, verwaarloosd of misbruikt. Meestal vertellen mishandelde kinderen of degene die hen mishandelt niet uit zichzelf over de situatie.

Vragenlijst:

Datum:.....

Naam (optioneel):.....

Naam groep (optioneel):.....

Hoe lang ben je werkzaam op het Poortje:.....

1. Heb je wel eens te maken gehad met een leerling waarbij thuis kindermishandeling plaats vond?

☐ Ja

☐ Nee

☐ Anders:.....
.....

2. Wordt er openlijk op het Poortje gesproken over kindermishandeling?

☐ Ja

☐ Nee

☐ Anders:.....
.....

3. Wordt er openlijk gesproken over kindermishandeling met ouders en/of kinderen?

☐ Ja

☐ Nee

☐ Anders:.....
.....

4. Wat zijn je eventuele acties bij vermoedens van kindermishandeling?
(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

☐ Noteren in het logboek van de leerling

☐ Aangeven bij de directie

☐ Praten met de leerlingen over je vermoedens

☐ Met de ouders in gesprek gaan en je vermoedens aangeven

☐ Op huisbezoek gaan

☐ Een signaleringslijst invullen

☐ Overleggen met collega's

☐ Anders:.....
.....

5. Voel jij je bekwaam in het omgaan met kindermishandeling?

☐ Ja

☐ Nee

☐ Anders:.....

6. Weet jij wat je moet doen wanneer je vermoedt dat er bij een leerling thuis kindermishandeling plaatsvindt?
- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Anders:.....
-
7. Ben je bekend met de taken en werkwijze van het AMK?
- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Anders:.....
-
8. Wanneer overweeg je om een melding te doen bij het AMK?
(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)
- ☐ Wanneer een leerling vertelt dat hij/zij geslagen wordt thuis.
- ☐ Wanneer je bij een leerling blauwe plekken ziet en hij/zij er onverzorgd uit ziet.
- ☐ Wanneer je een leerling aanraakt en hij/zij verkrampt. De leerling is erg gesloten en komt angstig over.
- ☐ Wanneer je een huisbezoek hebt waarbij de vader dominant aanwezig is. Hij pakt zijn zoon/dochter een keer stevig vast en geeft een klap op de billen.
- ☐ Anders:
-
9. Zijn er nog zaken die je graag zou willen weten omtrent het omgaan met kindermishandeling?
-
-
-
10. Zijn er zaken die je op het Poortje mist of graag anders zou willen zien omtrent het omgaan met kindermishandeling?
-
-
-
11. Zou je na het invullen van deze vragenlijst een interview willen geven?
- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Anders:.....

1. Vragenlijst:

Datum: 11-04-11

Hoe lang ben je werkzaam op het Poortje: 26 jaar

1. Heb je wel eens te maken gehad met een leerling waarbij thuis kindermishandeling plaats vond?
☒ Ja
☐ Nee
☐ Anders:
2. Wordt er openlijk op het Poortje gesproken over kindermishandeling?
☒ Ja
☐ Nee
☐
Anders:.....
3. Wordt er openlijk gesproken over kindermishandeling met ouders en/of kinderen?
☐ Ja
☒ Nee Wanneer ik vermoed dat er bij een leerling kindermishandeling plaatsvindt thuis ga ik niet met de ouders hierover in gesprek. Ik geef de vermoedens aan bij de directie en zij gaan hier verder mee aan de slag. Ik krijg niet vaak terug dat zij gesproken hebben met ouders.
☐
Anders:.....
4. Wat zijn je eventuele acties bij vermoedens van kindermishandeling?
(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)
☒ Noteren in het logboek van de leerling
☒ Aangeven bij de directie
☐ Praten met de leerlingen over je vermoedens
☐ Met de ouders in gesprek gaan en je vermoedens aangeven
☐ Op huisbezoek gaan
☐ Een signaleringslijst invullen
☒ Overleggen met collega's
☐
Anders:.....
5. Voel jij je bekwaam in het omgaan met kindermishandeling?
☐ Ja
☒ Nee (volgens mij horen we eigenlijk een signaleringslijst in te vullen, maar die hebben we op school niet)

0

Anders:.....

6. Weet jij wat je moet doen wanneer je vermoedt dat er bij een leerling thuis kindermishandeling plaatsvindt?

0 Ja

X Nee, ik zou naar de directie stappen, maar wanneer doe je dit? Dat blijft lastig vind ik.

0

Anders:.....

7. Ben je bekend met de taken en werkwijze van het AMK?

0 Ja

0 Nee

X Anders: ik weet wel dat ze advies kunnen geven, maar meer dat dit weet ik over het AMK niet.

8. Wanneer overweeg je om een melding te doen bij het AMK?

(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

0 Wanneer een leerling vertelt dat hij/zij geslagen wordt thuis.

0 Wanneer je bij een leerling blauwe plekken ziet en hij/zij er onverzorgd uit ziet.

0 Wanneer je een leerling aanraakt en hij/zij verkrampst. De leerling is erg gesloten en

komt angstig over.

0 Wanneer je een huisbezoek hebt waarbij de vader dominant aanwezig is. Hij pakt zijn zoon/dochter een keer stevig vast en geeft een klap op de billen.

X Anders: Ik heb nog nooit een melding gedaan bij het AMK. De directie licht ik in.

9. Zijn er nog zaken die je graag zou willen weten omtrent het omgaan met kindermishandeling?

Ik zou wel willen weten wat de wettelijke verplichtingen zijn als je vermoedt dat er bij een leerling kindermishandeling plaatsvindt thuis. Ook denk ik dat we als school veel kunnen hebben aan een signaleringslijst.

10. Zijn er zaken die je op het Poortje mist of graag anders zou willen zien omtrent het omgaan met kindermishandeling?

Een signaleringslijst en duidelijke regels en afspraken omtrent kindermishandeling.

11. Zou je na het invullen van deze vragenlijst een interview willen geven?

0 Ja

0 Nee

X Anders: liever niet, maar als ik je hiermee kan helpen werk ik wel mee.

2. Vragenlijst

Datum: 10-04-2011

Hoe lang ben je werkzaam op het Poortje: 12 jaar

1. Heb je wel eens te maken gehad met een leerling waarbij thuis kindermishandeling plaats vond?

X Ja

0 Nee

0 Anders:

2. Wordt er openlijk op het Poortje gesproken over kindermishandeling?

X Ja niet met alle teamleden, maar dat vind ik ook niet nodig

0 Nee

0

Anders:.....

3. Wordt er openlijk gesproken over kindermishandeling met ouders en/of kinderen?

0 Ja

X Nee, ik licht ouders hier niet over in. De directie misschien maar dat weet ik niet.

0

Anders:.....

4. Wat zijn je eventuele acties bij vermoedens van kindermishandeling?
(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

X Noteren in het logboek van de leerling

X Aangeven bij de directie

0 Praten met de leerlingen over je vermoedens

0 Met de ouders in gesprek gaan en je vermoedens aangeven

0 Op huisbezoek gaan

0 Een signaleringslijst invullen

X Overleggen met collega's

0

Anders:.....

5. Voel jij je bekwaam in het omgaan met kindermishandeling?

☐ Ja

☐ Nee

☒ Anders: ik weet welke stappen ik moet ondernemen.

6. Weet jij wat je moet doen wanneer je vermoedt dat er bij een leerling thuis kindermishandeling plaatsvindt?

☒ Ja

☐ Nee

☐

Anders:.....

7. Ben je bekend met de taken en werkwijze van het AMK?

☒ Ja

☐ Nee

☐

Anders:.....

8. Wanneer overweeg je om een melding te doen bij het AMK?

(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

☒ Wanneer een leerling vertelt dat hij/zij geslagen wordt thuis.

☐ Wanneer je bij een leerling blauwe plekken ziet en hij/zij er onverzorgd uit ziet.

☐ Wanneer je een leerling aanraakt en hij/zij verkrampst. De leerling is erg gesloten en

komt angstig over.

☐ Wanneer je een huisbezoek hebt waarbij de vader dominant aanwezig is. Hij pakt zijn zoon/dochter een keer stevig vast en geeft een klap op de billen.

☐ Anders:

9. Zijn er nog zaken die je graag zou willen weten omtrent het omgaan met kindermishandeling?

Doen wij het op het poortje wel goed? Handelen wij zoals het hoort?

10. Zijn er zaken die je op het Poortje mist of graag anders zou willen zien omtrent het omgaan met kindermishandeling?

Signaleringslijst

11. Zou je na het invullen van deze vragenlijst een interview willen geven?

☐ Ja

☒ Nee, liever niet. We hebben het al druk genoeg

☐ Anders:.....

3. Vragenlijst:

Datum:.....15-4-2011

Hoe lang ben je werkzaam op het Poortje: 4 jaar

1. Heb je wel eens te maken gehad met een leerling waarbij thuis kindermishandeling plaats vond?

☐ Ja

☒ Nee

☐ Anders:

2. Wordt er openlijk op het Poortje gesproken over kindermishandeling?

☒ Ja

☐ Nee

☐

Anders:.....

3. Wordt er openlijk gesproken over kindermishandeling met ouders en/of kinderen?

☐ Ja

☐ Nee

☒ geen ervaring mee

Anders:.....

4. Wat zijn je eventuele acties bij vermoedens van kindermishandeling?
(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

☒ Noteren in het logboek van de leerling

☒ Aangeven bij de directie

☒ Praten met de leerlingen over je vermoedens

☒ Met de ouders in gesprek gaan en je vermoedens aangeven

☒ Op huisbezoek gaan

☒ Een signaleringslijst invullen

☒ Overleggen met collega's

☐ Anders: Volgorde waarop dingen gebeuren vind ik wel belangrijk.

5. Voel jij je bekwaam in het omgaan met kindermishandeling?

☐ Ja

☐ Nee

☒ Anders Nog niet meegemaakt. Ik denk wel dat ik in overleg met andere collega's (unitcollega's, CCL, directie, ZAT) tot een goede oplossing kom.

6. Weet jij wat je moet doen wanneer je vermoedt dat er bij een leerling thuis kindermishandeling plaatsvindt?

☒ Ja

☐ Nee

☐

Anders:.....

7. Ben je bekend met de taken en werkwijze van het AMK?

☒ Ja

☐ Nee

☐

Anders:.....

8. Wanneer overweeg je om een melding te doen bij het AMK?

(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

☐ Wanneer een leerling vertelt dat hij/zij geslagen wordt thuis.

☐ Wanneer je bij een leerling blauwe plekken ziet en hij/zij er onverzorgd uit ziet.

☐ Wanneer je een leerling aanraakt en hij/zij verkrampt. De leerling is erg gesloten en

komt angstig over.

☐ Wanneer je een huisbezoek hebt waarbij de vader dominant aanwezig is. Hij pakt zijn zoon/dochter een keer stevig vast en geeft een klap op de billen.

☐ Anders: Ik vind het moeilijk om dit zo te beoordelen. De context eromheen en overleg met collega's (unitcollega's, CCL, directie, ZAT) zal bij mij de doorslag geven!

9. Zijn er nog zaken die je graag zou willen weten omtrent het omgaan met kindermishandeling?

/

10. Zijn er zaken die je op het Poortje mist of graag anders zou willen zien omtrent het omgaan met kindermishandeling?

/

11. Zou je na het invullen van deze vragenlijst een interview willen geven?

☐ Ja

☐ Nee

☒ Anders: Als je niet genoeg mensen hebt, mag je mij vragen.

4. Vragenlijst:

Datum: 06-04-2011

Hoe lang ben je werkzaam op het Poortje: sinds september (minder dan 1 jaar)

1. Heb je wel eens te maken gehad met een leerling waarbij thuis kindermishandeling plaats vond?

☐ Ja
☒ Nee
☐ Anders:

2. Wordt er openlijk op het Poortje gesproken over kindermishandeling?

☐ Ja
☐ Nee
☒ Anders: Weet ik niet, heb ik nog geen ervaring mee/ is (gelukkig) nog niet van toepassing geweest.

3. Wordt er openlijk gesproken over kindermishandeling met ouders en/of kinderen?

☐ Ja
☒ Nee
☐

Anders:.....

4. Wat zijn je eventuele acties bij vermoedens van kindermishandeling?
(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

☒ Noteren in het logboek van de leerling
☐ Aangeven bij de directie
☐ Praten met de leerlingen over je vermoedens
☐ Met de ouders in gesprek gaan en je vermoedens aangeven
☐ Op huisbezoek gaan
☒ Een signaleringslijst invullen
☒ Overleggen met collega's
☒ Anders: Gedragswetenschapper/schoolmaatschappelijk werkster inschakelen.

5. Voel jij je bekwaam in het omgaan met kindermishandeling?

☐ Ja
☒ Nee
☐

Anders:.....

6. Weet jij wat je moet doen wanneer je vermoedt dat er bij een leerling thuis kindermishandeling plaatsvindt?

- ☐ Ja
☒ Nee
☐

Anders:.....

7. Ben je bekend met de taken en werkwijze van het AMK?

- ☐ Ja
☒ Nee
☐

Anders:.....

8. Wanneer overweeg je om een melding te doen bij het AMK?

(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

- ☒ Wanneer een leerling vertelt dat hij/zij geslagen wordt thuis.
☒ Wanneer je bij een leerling blauwe plekken ziet en hij/zij er onverzorgd uit ziet.
☐ Wanneer je een leerling aanraakt en hij/zij verkrampt. De leerling is erg gesloten en komt angstig over.
☐ Wanneer je een huisbezoek hebt waarbij de vader dominant aanwezig is. Hij pakt zijn zoon/dochter een keer stevig vast en geeft een klap op de billen.
☐ Anders:

9. Zijn er nog zaken die je graag zou willen weten omtrent het omgaan met kindermishandeling?

Mag je als leerkracht zelf een melding doen bij het AMK? Moet dit met toestemming van directie? Moet directie een melding doen bij het AMK? Kun je bij het AMK anoniem een melding doen? Waar zijn signaleringslijsten voor kindermishandeling te vinden? Hoe kun je kindermishandeling herkennen/wat zijn kenmerken?

10. Zijn er zaken die je op het Poortje mist of graag anders zou willen zien omtrent het omgaan met kindermishandeling?

Gelukkig nog geen ervaring met vermoedens van kindermishandeling. Ik weet niet wat de procedure is op het Poortje m.b.t. kindermishandeling. Is er een protocol?

11. Zou je na het invullen van deze vragenlijst een interview willen geven?

- ☐ Ja
☒ Nee
☐ Anders:.....

5. Vragenlijst:

Datum: 6 april 2011

Hoe lang ben je werkzaam op het Poortje: 10 jaar

1. Heb je wel eens te maken gehad met een leerling waarbij thuis kindermishandeling plaats vond?

☐ Ja

☒ Nee

☐ Anders:

2. Wordt er openlijk op het Poortje gesproken over kindermishandeling?

☒ Ja

☐ Nee

☐

Anders:.....

3. Wordt er openlijk gesproken over kindermishandeling met ouders en/of kinderen?

☐ Ja

☐ Nee

☐ Anders: ik denk dat je voorzichtig moet zijn met het uitspreken van je vermoedens van kindermishandeling richting ouders.

4. Wat zijn je eventuele acties bij vermoedens van kindermishandeling?
(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

☐ Noteren in het logboek van de leerling

☒ Aangeven bij de directie

☐ Praten met de leerlingen over je vermoedens

☒ Met de ouders in gesprek gaan en je vermoedens aangeven

☐ Op huisbezoek gaan

☐ Een signaleringslijst invullen

☒ Overleggen met collega's

☐

Anders:.....

5. Voel jij je bekwaam in het omgaan met kindermishandeling?

☐ Ja

☒ Nee

☐

Anders:.....

6. Weet jij wat je moet doen wanneer je vermoedt dat er bij een leerling thuis kindermishandeling plaatsvindt?

☐ Ja

☐ Nee

☐ Anders: Ik weet dat op het Poortje een dergelijke situatie eerst wordt besproken met de ib-er of iemand van directie. De vervolgstappen worden dan ook besproken.

7. Ben je bekend met de taken en werkwijze van het AMK?

☐ Ja

☒ Nee

☐

Anders:.....

8. Wanneer overweeg je om een melding te doen bij het AMK?

(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

☐ Wanneer een leerling vertelt dat hij/zij geslagen wordt thuis.

☐ Wanneer je bij een leerling blauwe plekken ziet en hij/zij er onverzorgd uit ziet.

☐ Wanneer je een leerling aanraakt en hij/zij verkrampt. De leerling is erg gesloten en

komt angstig over.

☐ Wanneer je een huisbezoek hebt waarbij de vader dominant aanwezig is. Hij pakt zijn zoon/dochter een keer stevig vast en geeft een klap op de billen.

☐ Anders: als leerkracht is binnen het Poortje afgesproken dat er geen melding mag worden gedaan. Deze taak ligt bij de ib-er of directie.

9. Zijn er nog zaken die je graag zou willen weten omtrent het omgaan met kindermishandeling?

Ik zou handvaten willen ontvangen om klassikaal in te gaan op dit onderwerp.

Tevens zou ik wettelijke richtlijnen willen ontvangen over wat/wanneer je moet doen als je sterke vermoedens hebt.

10. Zijn er zaken die je op het Poortje mist of graag anders zou willen zien omtrent het omgaan met kindermishandeling?

Zie vorige vraag.

11. Zou je na het invullen van deze vragenlijst een interview willen geven?

☐ Ja

☒ Nee

☐ Anders:.....

6. Vragenlijst:

Datum: 06 april 2011

Hoe lang ben je werkzaam op het Poortje: ongeveer 3 jaar

1. Heb je wel eens te maken gehad met een leerling waarbij thuis kindermishandeling plaats vond?

☐ Ja

☒ Nee

☐ Anders:

2. Wordt er openlijk op het Poortje gesproken over kindermishandeling?

☒ Ja

☐ Nee

☐

Anders:.....

3. Wordt er openlijk gesproken over kindermishandeling met ouders en/of kinderen?

☒ Ja

☐ Nee

☐

Anders:.....

4. Wat zijn je eventuele acties bij vermoedens van kindermishandeling?

(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

☒ Noteren in het logboek van de leerling

☒ Aangeven bij de directie

☒ Praten met de leerlingen over je vermoedens

☒ Met de ouders in gesprek gaan en je vermoedens aangeven (maar wel pas op een later tijdstip)

☒ Op huisbezoek gaan

☐ Een signaleringslijst invullen

☒ Overleggen met collega's

☐

Anders:.....

5. Voel jij je bekwaam in het omgaan met kindermishandeling?

☐ Ja

☐ Nee

☒ Anders: wat is bekwaam? Ik weet welke stappen ik moet nemen en wiens hulp ik in moet schakelen.

6. Weet jij wat je moet doen wanneer je vermoedt dat er bij een leerling thuis kindermishandeling plaatsvindt?
☐ **Ja, ik denk het wel**
☐ Nee
☐ Anders:.....
7. Ben je bekend met de taken en werkwijze van het AMK?
☐ **Ja**
☐ Nee
☐ Anders:.....
8. Wanneer overweeg je om een melding te doen bij het AMK?
 (Meerdere antwoorden zijn mogelijk)
☐ **Wanneer een leerling vertelt dat hij/zij geslagen wordt thuis.**
☐ **Wanneer je bij een leerling blauwe plekken ziet en hij/zij er onverzorgd uit ziet.**
☐ Wanneer je een leerling aanraakt en hij/zij verkramppt. De leerling is erg gesloten en komt angstig over.
☐ Wanneer je een huisbezoek hebt waarbij de vader dominant aanwezig is. Hij pakt zijn zoon/dochter een keer stevig vast en geeft een klap op de billen.
☐ Anders:
9. Zijn er nog zaken die je graag zou willen weten omtrent het omgaan met kindermishandeling?
☐ **Nee, voor mijn gevoel weet ik voldoende**
10. Zijn er zaken die je op het Poortje mist of graag anders zou willen zien omtrent het omgaan met kindermishandeling?
☐ **Ja, is er op het Poortje een protocol over hoe om te gaan?**
11. Zou je na het invullen van deze vragenlijst een interview willen geven?
☐ Ja
☐ Nee
☐ **Anders: ik heb wat dit onderwerp betreft weinig praktijkervaring dus weet niet of ik van toegevoegde waarde kan zijn.**

7. Vragenlijst:

Datum: 6 april 2011

Hoe lang ben je werkzaam op het Poortje: +/- 7 maanden

1. Heb je wel eens te maken gehad met een leerling waarbij thuis kindermishandeling plaats vond?

☐ Ja

☐ Nee

☒ Anders: Er is sprake geweest van vermoeden mishandeling. Toen dit in gang werd gezet, werkte ik nog niet hier. Je ziet echter wel enkele kenmerken die leiden tot het vermoeden. Bijv. heel schuchter overkomen, alles in de gaten houden etc.

2. Wordt er openlijk op het Poortje gesproken over kindermishandeling?

☒ Ja

☐ Nee

☐

Anders:

3. Wordt er openlijk gesproken over kindermishandeling met ouders en/of kinderen?

☐ Ja

☐ Nee

☐ Anders: nog niet meegemaakt.

4. Wat zijn je eventuele acties bij vermoedens van kindermishandeling?
(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

☒ Noteren in het logboek van de leerling

☒ Aangeven bij de directie

☐ Praten met de leerlingen over je vermoedens

☐ Met de ouders in gesprek gaan en je vermoedens aangeven

☐ Op huisbezoek gaan

☒ Een signaleringslijst invullen

☒ Overleggen met collega's

☐

Anders:

5. Voel jij je bekwaam in het omgaan met kindermishandeling?

☐ Ja

☒ Nee, ik heb hier ook nog geen ervaring mee gehad.

☐ Anders:

6. Weet jij wat je moet doen wanneer je vermoedt dat er bij een leerling thuis kindermishandeling plaatsvindt?

☐ Ja

☐ Nee

☒ Anders: ik heb geen idee, maar zou wel enkele stappen zetten. In eerste instantie bespreken met collega's, om te kijken hoe het een en ander in werking gezet kan worden.

7. Ben je bekend met de taken en werkwijze van het AMK?

☐ Ja

☒ Nee

☐

Anders:

8. Wanneer overweeg je om een melding te doen bij het AMK?

(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

☐ Wanneer een leerling vertelt dat hij/zij geslagen wordt thuis.

☐ Wanneer je bij een leerling blauwe plekken ziet en hij/zij er onverzorgd uit ziet.

☒ Wanneer je een leerling aanraakt en hij/zij verkrampt. De leerling is erg gesloten en

komt angstig over.

☐ Wanneer je een huisbezoek hebt waarbij de vader dominant aanwezig is. Hij pakt zijn zoon/dochter een keer stevig vast en geeft een klap op de billen.

☐ Anders:

9. Zijn er nog zaken die je graag zou willen weten omtrent het omgaan met kindermishandeling?

Ik zou me er graag wat meer in willen verdiepen, zodat ik hier gerichte acties op kan zetten indien er een vermoeden van kindermishandeling is.

10. Zijn er zaken die je op het Poortje mist of graag anders zou willen zien omtrent het omgaan met kindermishandeling?

11. Zou je na het invullen van deze vragenlijst een interview willen geven?

☒ Ja, maar heb nog geen ervaring wat betreft kindermishandeling.

☐ Nee

☐ Anders:

8. Vragenlijst:

Datum: ...7-4-2011.....

Hoe lang ben je werkzaam op het Poortje: 5 jr

1. Heb je wel eens te maken gehad met een leerling waarbij thuis kindermishandeling plaats vond?

☒ Ja

☐ Nee

☐ Anders:

2. Wordt er openlijk op het Poortje gesproken over kindermishandeling?

☒ Ja

☐ Nee

☐

Anders:.....

3. Wordt er openlijk gesproken over kindermishandeling met ouders en/of kinderen?

☐ Ja

☐ Nee

☒ Anders: afhankelijk van de situatie. Sommige ouders staan hier niet open voor, sommige kinderen staan hier niet open voor. Er wordt alleen dat met het kind besproken wat nodig is wat het kind moet weten. Wat mag ik wel en niet zeggen?

4. Wat zijn je eventuele acties bij vermoedens van kindermishandeling?
(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

☒ Noteren in het logboek van de leerling

☒ Aangeven bij de directie

☒ Praten met de leerlingen over je vermoedens

☒ Met de ouders in gesprek gaan en je vermoedens aangeven

☒ Op huisbezoek gaan

☒ Een signaleringslijst invullen

☒ Overleggen met collega's

☒ Anders:.....voorlichtingsgesprek met AMK

5. Voel jij je bekwaam in het omgaan met kindermishandeling?

☐ Ja

☐ Nee

☒ Anders:...Afhankelijk van de situatie. Gelukkig is de onze populatie op dit gebied veranderd (minder reguliere ll.) Ik weet niet of ik me hier ooit bekwaam in zal voelen, ik vind het elke keer weer lastig en een drempel om in gesprek te gaan met ouders en met kinderen.

Weet jij wat je moet doen wanneer je vermoedt dat er bij een leerling thuis kindermishandeling plaatsvindt?

☐ Ja

☒ Nee

☐

Anders:.....

6. Ben je bekend met de taken en werkwijze van het AMK?

☒ Ja

☐ Nee

☐

Anders:.....

7. Wanneer overweeg je om een melding te doen bij het AMK?

(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

☐ Wanneer een leerling vertelt dat hij/zij geslagen wordt thuis.

☒ Wanneer je bij een leerling blauwe plekken ziet en hij/zij er onverzorgd uit ziet.

☐ Wanneer je een leerling aanraakt en hij/zij verkrampst. De leerling is erg gesloten en

komt angstig over.

☐ Wanneer je een huisbezoek hebt waarbij de vader dominant aanwezig is. Hij pakt zijn zoon/dochter een keer stevig vast en geeft een klap op de billen.

☒ Anders: Altijd pas na een gesprek binnen het team over de zorgen die ik signaleer. Gesloten en angstig zijn is bijvoorbeeld kan ook een kenmerk van autisme zijn. Kinderen vertellen soms verhalen die niet kloppen (vaak herkenbaar bij hechtingstoornis) blauwe plekken en onverzorgd zijn voor mij signalen die los van een stoornis gezien moeten worden. Dit is concreter, objectief.

8. Zijn er nog zaken die je graag zou willen weten omtrent het omgaan met kindermishandeling?

Training in gespreksvoering met instanties, ouders en kinderen.

9. Zijn er zaken die je op het Poortje mist of graag anders zou willen zien omtrent het omgaan met kindermishandeling?

Zorgleerlingen zouden beter gevolgd kunnen worden. Inbrengen is periodiek en wat er mee gebeurd is niet altijd duidelijk voor mij.

Soms zijn wij zo gewend aan onze kinderen dat wij vergeten wat "normaal" is. Hier zou meer aandacht voor mogen zijn.

Meer voorlichting en herhaling hiervan voor iedereen.

Niet iedereen is op de hoogte van de stappen die gezet moeten/kunnen worden.

10. Zou je na het invullen van deze vragenlijst een interview willen geven?

☒ Ja

☐ Nee

☐ Anders:.....

9. Vragenlijst:

Datum: 7 april 2011

Hoe lang ben je werkzaam op het Poortje: 4^e jaar

1. Heb je wel eens te maken gehad met een leerling waarbij thuis kindermishandeling plaats vond?

☒ Ja

☐ Nee

☐ Anders:

2. Wordt er openlijk op het Poortje gesproken over kindermishandeling?

☒ Ja

☐ Nee

☐

Anders:.....

3. Wordt er openlijk gesproken over kindermishandeling met ouders en/of kinderen?

☐ Ja

☒ Nee

☐

Anders:.....

4. Wat zijn je eventuele acties bij vermoedens van kindermishandeling?

(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

☒ Noteren in het logboek van de leerling

☒ Aangeven bij de directie

☐ Praten met de leerlingen over je vermoedens

☐ Met de ouders in gesprek gaan en je vermoedens aangeven

☒ Op huisbezoek gaan

☐ Een signaleringslijst invullen

☒ Overleggen met collega's

☐

Anders:.....

5. Voel jij je bekwaam in het omgaan met kindermishandeling?

☐ Ja

☐ Nee

☒ Anders: ik weet mijn weg te vinden naar hulp. Ik heb het idee dat ik problemen in deze situaties niet zelf hoeft op te lossen.

6. Weet jij wat je moet doen wanneer je vermoedt dat er bij een leerling thuis kindermishandeling plaatsvindt?

☒ Ja

☐ Nee

☐

Anders:.....

7. Ben je bekend met de taken en werkwijze van het AMK?

☒ Ja

☐ Nee

☐ Anders

8. Wanneer overweeg je om een melding te doen bij het AMK?

(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

☐ Wanneer een leerling vertelt dat hij/zij geslagen wordt thuis.

☐ Wanneer je bij een leerling blauwe plekken ziet en hij/zij er onverzorgd uit ziet.

☐ Wanneer je een leerling aanraakt en hij/zij verkrampst. De leerling is erg gesloten en

komt angstig over.

☐ Wanneer je een huisbezoek hebt waarbij de vader dominant aanwezig is. Hij pakt zijn zoon/dochter een keer stevig vast en geeft een klap op de billen.

☐ Anders: Dit doe ik niet, dit gaat via directie. Ik zal deze stap nooit maken zonder overleg met een directielid.

9. Zijn er nog zaken die je graag zou willen weten omtrent het omgaan met kindermishandeling?

Niet direct.

10. Zijn er zaken die je op het Poortje mist of graag anders zou willen zien omtrent het omgaan met kindermishandeling?

Ik heb het idee dat er bij mishandeling vrij snel actie ondernomen wordt. Dit vind ik een goede zaak. Er zijn geen zaken die ik anders zou willen zien.

11. Zou je na het invullen van deze vragenlijst een interview willen geven?

☒ Ja

☐ Nee

☐ Anders:.....

10 Vragenlijst:

Datum:06.04.2011

Hoe lang ben je werkzaam op het Poortje: 5 jaar

1. Heb je wel eens te maken gehad met een leerling waarbij thuis kindermishandeling plaats vond?

☒ Ja

☐ Nee

☐ Anders:

2. Wordt er openlijk op het Poortje gesproken over kindermishandeling?

☐ Ja

☐ Nee

☒ Anders: Wat wordt er precies bedoeld met openlijk gesproken? Openlijk in de zin van dat je collega's binnen de unit opzoekt en je zorgen bespreekt. Dit wordt wel gedaan.

3. Wordt er openlijk gesproken over kindermishandeling met ouders en/of kinderen?

☐ Ja

☒ Nee

☐

Anders:.....

4. Wat zijn je eventuele acties bij vermoedens van kindermishandeling?
(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

☒ Noteren in het logboek van de leerling

☒ Aangeven bij de directie

☐ Praten met de leerlingen over je vermoedens

☐ Met de ouders in gesprek gaan en je vermoedens aangeven

☐ Op huisbezoek gaan

☐ Een signaleringslijst invullen

0 Overleggen met collega's

0

Anders:.....

5. Voel jij je bekwaam in het omgaan met kindermishandeling?

0 Ja

0 Nee

0 Anders: Ik vind het erg lastig om te zeggen of ik bekwaam ben in het omgaan met kindermishandeling. Ik weet welke stappen ik moet zetten bij vermoedens van kindermishandeling. Als leerkracht heb je vooral een signalerende rol, dus dit probeer ik zoveel mogelijk te doen.

6. Weet jij wat je moet doen wanneer je vermoedt dat er bij een leerling thuis kindermishandeling plaatsvindt?

0 Ja

0 Nee

0 Anders:

7. Ben je bekend met de taken en werkwijze van het AMK?

0 Ja

0 Nee

0 Anders

8. Wanneer overweeg je om een melding te doen bij het AMK?

(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

0 Wanneer een leerling vertelt dat hij/zij geslagen wordt thuis.

0 Wanneer je bij een leerling blauwe plekken ziet en hij/zij er onverzorgd uit ziet.

0 Wanneer je een leerling aanraakt en hij/zij verkrampt. De leerling is erg gesloten en

komt angstig over.

0 Wanneer je een huisbezoek hebt waarbij de vader dominant aanwezig is. Hij pakt zijn zoon/dochter een keer stevig vast en geeft een klap op de billen.

0 Anders: Wanneer ik meerdere signalen heb opgevangen dat er iets aan de hand is met de leerling. Dan zou ik, in overleg met, de coördinator leerlingenzorg bekijken of er een melding gedaan wordt bij het AMK.

9. Zijn er nog zaken die je graag zou willen weten omtrent het omgaan met kindermishandeling?

.....
.....
.....

10. Zijn er zaken die je op het Poortje mist of graag anders zou willen zien omtrent het omgaan met kindermishandeling?

.....
.....
.....

11. Zou je na het invullen van deze vragenlijst een interview willen geven?

☐ Ja

☐ Nee

☐ Anders: Ik wil best een interview geven, maar ik doe al met best veel andere onderzoeken mee. Mocht je nog mensen nodig hebben dan kun je mij vragen.

11Vragenlijst:

Datum: 6 april '11

Hoe lang ben je werkzaam op het Poortje: 3 jaar

1. Heb je wel eens te maken gehad met een leerling waarbij thuis kindermishandeling plaats vond?

☐ Ja

☒ Nee

☐ Anders:

2. Wordt er openlijk op het Poortje gesproken over kindermishandeling?

☐ Ja

☐ Nee

☒ Anders: Het is de vraag wat je met openlijk bedoelt? Wanneer er vermoedens van kindermishandeling zijn, worden die wel besproken met de daarvoor bestemde collega's. Dze informatie wordt dan niet teambreed gecommuniceerd (wat ik ook niet nodig vind). Je kunt in ieder geval met je vermoedens bij iemand terecht en hier wordt ook serieus naar geluisterd.

3. Wordt er openlijk gesproken over kindermishandeling met ouders en/of kinderen?

☐ Ja
☐ Nee

0 Anders: Ik denk dat dit zeer afhankelijk is van de ouders waarmee je van doen hebt. Ik ben van mening dat zulke zaken zeer voorzichtig aangepakt moeten worden en dat de veiligheid van het kind voorop staat!

4. Wat zijn je eventuele acties bij vermoedens van kindermishandeling?

(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

0 Noteren in het logboek van de leerling

0 Aangeven bij de directie

☐ Praten met de leerlingen over je vermoedens

☐ Met de ouders in gesprek gaan en je vermoedens aangeven

☐ Op huisbezoek gaan

☐ Een signaleringslijst invullen

0 Overleggen met collega's

☐

Anders:.....

5. Voel jij je bekwaam in het omgaan met kindermishandeling?

☐ Ja

0 Nee

☐

Anders:.....

6. Weet jij wat je moet doen wanneer je vermoedt dat er bij een leerling thuis kindermishandeling plaatsvindt?

☐ Ja

☐ Nee

0 Anders: In principe niet, al lijkt mij de eerste stap om dit bijvoorbeeld met de gedragswetenschapper te bespreken.

7. Ben je bekend met de taken en werkwijze van het AMK?

0 Ja

☐ Nee

☐

Anders:.....

Wanneer overweeg je om een melding te doen bij het AMK?

(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

☐ Wanneer een leerling vertelt dat hij/zij geslagen wordt thuis.

☐ Wanneer je bij een leerling blauwe plekken ziet en hij/zij er onverzorgd uit ziet.

☐ Wanneer je een leerling aanraakt en hij/zij verkrampt. De leerling is erg gesloten en

komt angstig over.

☐ Wanneer je een huisbezoek hebt waarbij de vader dominant aanwezig is. Hij pakt zijn zoon/dochter een keer stevig vast en geeft een klap op de billen.

☐ Anders: ik zou niet zonder overleg met bijv. directie of gedragswetenschapper een melding doen.

8. Zijn er nog zaken die je graag zou willen weten omtrent het omgaan met kindermishandeling?

Ik heb in principe geen idee waar ik op zou moeten letten (ik kan wel wat dingen bedenken), maar echte observatie-/aandachtspunten oid ken ik niet. Het zou mij zeker helpen als ik hier meer duidelijkheid over zou krijgen.

9. Zijn er zaken die je op het Poortje mist of graag anders zou willen zien omtrent het omgaan met kindermishandeling?

Volgens mij hebben wij nooit teambreed gecommuniceerd over dit onderwerp. Het zou niet verkeerd zijn om dit wel te gaan doen!

10. Zou je na het invullen van deze vragenlijst een interview willen geven?

☐ Ja

☐ Nee

☐ Anders:.....

12 Vragenlijst:

Datum: 5 april 2011

Hoe lang ben je werkzaam op het Poortje: 10 jaar

1. Heb je wel eens te maken gehad met een leerling waarbij thuis kindermishandeling plaats vond?
☐ Ja
☐ Nee
☒ Anders: Een vermoeden van kindermishandeling.
2. Wordt er openlijk op het Poortje gesproken over kindermishandeling?
☒ Ja*
☐ Nee
☒ Anders: Op het Poortje vind ik nogal ruim. Met directe collega's
3. Wordt er openlijk gesproken over kindermishandeling met ouders en/of kinderen?
☐ Ja
☐ Nee
☒ Anders: Soms met het kind en contact met ouders meer in signalerende vorm: ik zag dat.... een grote blauwe plek, kras o.i.d. heeft.
4. Wat zijn je eventuele acties bij vermoedens van kindermishandeling?
(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)
☒ Noteren in het logboek van de leerling
☒ Aangeven bij de directie
☒ Praten met de leerlingen over je vermoedens
☐ Met de ouders in gesprek gaan en je vermoedens aangeven
☐ Op huisbezoek gaan
☐ Een signaleringslijst invullen
☒ Overleggen met collega's
☐ Anders: aangeven bij gedragswetenschapper.
.....
.....
5. Voel jij je bekwaam in het omgaan met kindermishandeling?
☐ Ja
☒ Nee

0 Anders: Ik vind het moeilijk om dit soort zaken hard te kunnen maken
Een vervelend onderbuikgevoel bij mij maar er niet echt de vinger op
kunnen leggen.

.....
.....

6. Weet jij wat je moet doen wanneer je vermoedt dat er bij een leerling thuis kindermishandeling plaatsvindt?

☒ Ja (tenminste dat denk ik)

☐ Nee

☐

Anders:.....

.....

.....

.....

7. Ben je bekend met de taken en werkwijze van het AMK?

☒ Ja in grote lijnen wel.

☐ Nee

☐

Anders:.....

.....

.....

.....

8. Wanneer overweeg je om een melding te doen bij het AMK?

(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

☒ Wanneer een leerling vertelt dat hij/zij geslagen wordt thuis.

☐ Wanneer je bij een leerling blauwe plekken ziet en hij/zij er onverzorgd uit ziet.

☐ Wanneer je een leerling aanraakt en hij/zij verkrampt. De leerling is erg gesloten en komt angstig over.

☒ Wanneer je een huisbezoek hebt waarbij de vader dominant aanwezig is. Hij pakt zijn zoon/dochter een keer stevig vast en geeft een klap op de billen.

Of doet seksueel getinte handelingen richting kind.

☒ Anders: Naar mijn idee is binnen onze school afgesproken dat de leerkracht eerst overlegt met iemand van de directie of de gedragswetenschapper en dat dan bekeken wordt of er een melding gedaan wordt of dat er eerst andere stappen ondernomen worden.

.....

.....

9. Zijn er nog zaken die je graag zou willen weten omtrent het omgaan met kindermishandeling?

.....

.....

10. Zijn er zaken die je op het Poortje mist of graag anders zou willen zien omtrent het omgaan met kindermishandeling?

.....

11. Zou je na het invullen van deze vragenlijst een interview willen geven?

☐ Ja

☐ Nee

☒ Anders: Als je er te weinig zou hebben dan wil ik dat wel doen.

13Vragenlijst:

Datum: 7 april '11

Hoe lang ben je werkzaam op het Poortje: 4 jaar

1. Heb je wel eens te maken gehad met een leerling waarbij thuis kindermishandeling plaats vond?

☐ Ja

☒ Nee

☐ Anders:

2. Wordt er openlijk op het Poortje gesproken over kindermishandeling?

☐ Ja

☐ Nee

☒ Anders: met de directie wordt hier openlijk over gesproken. We bespreken dit niet teambreed, maar dit lijkt mij ook niet nodig.

3. Wordt er openlijk gesproken over kindermishandeling met ouders en/of kinderen?

☐ Ja

☒ Nee, ik heb het hier nog nooit met ouders over gehad. Lijkt me ook geen gemakkelijk onderwerp. Andere collega's praten hier naar mijn mening ook niet met ouders over.

☐ Anders:

4. Wat zijn je eventuele acties bij vermoedens van kindermishandeling?

(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

☐ Noteren in het logboek van de leerling

☐ Aangeven bij de directie

☐ Praten met de leerlingen over je vermoedens

☐ Met de ouders in gesprek gaan en je vermoedens aangeven

☐ Op huisbezoek gaan

☐ Een signaleringslijst invullen

☐ Overleggen met collega's

☐ Anders: Ik heb het nog niet meegemaakt.

5. Voel jij je bekwaam in het omgaan met kindermishandeling?

☐ Ja

☐ Nee

☐

Anders:.....

6. Weet jij wat je moet doen wanneer je vermoedt dat er bij een leerling thuis kindermishandeling plaatsvindt?

☐ Ja

☐ Nee, ik heb geen idee

☐ Anders:

7. Ben je bekend met de taken en werkwijze van het AMK?

☐ Ja

☐ Nee

☐

Anders:.....

8. Wanneer overweeg je om een melding te doen bij het AMK?

(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

☐ Wanneer een leerling vertelt dat hij/zij geslagen wordt thuis.

☐ Wanneer je bij een leerling blauwe plekken ziet en hij/zij er onverzorgd uit ziet.

☐ Wanneer je een leerling aanraakt en hij/zij verkramppt. De leerling is erg gesloten en

komt angstig over.

☐ Wanneer je een huisbezoek hebt waarbij de vader dominant aanwezig is. Hij pakt zijn zoon/dochter een keer stevig vast en geeft een klap op de billen.

☐ Anders: ik zou niet zonder overleg met directie of gedragswetenschapper een melding doen.

9. Zijn er nog zaken die je graag zou willen weten omtrent het omgaan met kindermishandeling?

Wat is kindermishandeling? Een tik op de billen? Wanneer moeten we ons zorgen gaan maken?

10. Zijn er zaken die je op het Poortje mist of graag anders zou willen zien omtrent het omgaan met kindermishandeling?

Hebben we een protocol over kindermishandeling op school?

11. Zou je na het invullen van deze vragenlijst een interview willen geven?

0 Ja

0 Nee

0 Anders:.....

14. Vragenlijst:

Datum: 11 april 2011

Hoe lang ben je werkzaam op het Poortje: 5 jaar

1. Heb je wel eens te maken gehad met een leerling waarbij thuis kindermishandeling plaats vond?

0 Ja

0 Nee

0 Anders:

2. Wordt er openlijk op het Poortje gesproken over kindermishandeling?

0 Ja

0 Nee

0 Anders:

3. Wordt er openlijk gesproken over kindermishandeling met ouders en/of kinderen?

0 Ja

0 Nee

0 Anders: Lijkt me lastig om het hier met ouders over te hebben. Ik doe dit niet graag alleen.

4. Wat zijn je eventuele acties bij vermoedens van kindermishandeling?

(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

0 Noteren in het logboek van de leerling

0 Aangeven bij de directie

0 Praten met de leerlingen over je vermoedens

0 Met de ouders in gesprek gaan en je vermoedens aangeven

0 Op huisbezoek gaan

0 Een signaleringslijst invullen

0 Overleggen met collega's

0

Anders:.....

5. Voel jij je bekwaam in het omgaan met kindermishandeling?

0 Ja

0 Nee

0

Anders:.....

6. Weet jij wat je moet doen wanneer je vermoedt dat er bij een leerling thuis kindermishandeling plaatsvindt?

0 Ja

0 Nee

0 Anders: Ik denk het wel. Bij vermoedens zou ik de directie inlichten.....

7. Ben je bekend met de taken en werkwijze van het AMK?

0 Ja

0 Nee

0

Anders:.....

8. Wanneer overweeg je om een melding te doen bij het AMK?

(Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

0 Wanneer een leerling vertelt dat hij/zij geslagen wordt thuis.

0 Wanneer je bij een leerling blauwe plekken ziet en hij/zij er onverzorgd uit ziet.

0 Wanneer je een leerling aanraakt en hij/zij verkramppt. De leerling is erg gesloten en komt angstig over.

0 Wanneer je een huisbezoek hebt waarbij de vader dominant aanwezig is. Hij pakt zijn zoon/dochter een keer stevig vast en geeft een klap op de billen.

0 Anders:

9. Zijn er nog zaken die je graag zou willen weten omtrent het omgaan met kindermishandeling?

Wat is de werkwijze van het AMK en hoe zit dit met Bureau Jeugdzorg?

10. Zijn er zaken die je op het Poortje mist of graag anders zou willen zien omtrent het omgaan met kindermishandeling?

Hoe kan je als leerkracht het beste met ouders in gesprek gaan? Hoe moet je als leerkracht handelen bij vermoedens?

11. Zou je na het invullen van deze vragenlijst een interview willen geven?

☐ Ja

☐ Nee

☐ Anders:.....

Bijlage 2

1. Interview schoolmaatschappelijk werker

Het interview met schoolmaatschappelijk werker heb ik zo goed als volledig uitgewerkt. Om het gemakkelijk leesbaar te houden zijn een aantal zaken verwijderd/aangepast.

Waar denk jij aan bij de definitie kindermishandeling?

Van de week heb ik een congres gehad over kindermishandeling. Ik zou hier dus wel wat meer over moeten weten. De definitie van kindermishandeling is zowel lichamelijk en psychische mishandeling. Ook seksueel misbruik hoort hierbij. Het is een heel ruim begrip. Niet alleen een kind met blauwe plekken.

Dus ook verwaarlozing?

Ja!

Verwaarlozing komt het vaakste voor.

De brede opvatting vind ik wel belangrijk, maar dat maakt het ook lastig. Als een kind geen boterhammen bij zich heeft. Dat het dan belangrijk is dat je niet meteen gaat beoordelen. Vaak heeft het een reden waarom een leerling geen boterham bij zich

heeft. Ouders zijn ziek of hebben geen geld. Het hoeft niet altijd meteen kindermishandeling te zijn. Je moet hier wel voorzichtig mee zijn en het is belangrijk dat zoiets gecheckt wordt.

Vindt je dat er meteen een melding gedaan moet worden, wanneer er een aantal signalen van kindermishandeling plaatsvinden (onverzorgd, slecht gebit, geen boterham bij zich hebben)?

Zeker niet meteen een melding doen. Een melding moet je pas doen wanneer je als school al van alles geprobeerd hebt. Je moet eerst in gesprek met ouders gaan. Een leerkracht hoeft dit niet alleen te doen. Hier kan altijd schoolmaatschappelijk werk bij betrokken worden of iemand van de directie. Zo gebeurt het op het Poortje ook. Pas wanneer je als school van alles gedaan hebt. Hulp hebt aangeboden, maar die wordt niet geaccepteerd of je ziet dat ouders niet in staat zijn goed voor hun kind te zorgen. Dan ben je op en gegeven moment op het punt gekomen dat je tegen ouders zegt dat wanneer er niks is verandert en een melding gedaan zal worden. Dit bespreek je altijd eerst met ouders.

Dus je meldt dit altijd eerst bij het AMK?

Je meldt niet bij het AMK, maar bij bureau Jeugdzorg.

Oooh, oke.

Het AMK is er vooral als consultatie en advies. Je kunt ze bellen en om raad vragen. Het kan zo zijn dat het AMK zegt dat het zo ernstig is dat er een melding gedaan moet worden of ze geven een ander advies. Als je een zorgmelding moet doen doe je dit bij bureau jeugdzorg. Deze melding doe ik wanneer vrijwillige hulpverlening niet meer baat. Dit is de afgelopen jaar bij het Poortje het geval geweest. Een melding doe je bij het bureau jeugdzorg.

Ik dacht dat dit vanuit het AMK gebeurde en dat zij contact op zouden nemen met Bureau Jeugdzorg.

Dat zal ik de praktijk ook mogelijk kunnen zijn, want de mensen van het AMK zijn medewerkers van Bureau Jeugdzorg. Wij hebben het zo afgesproken dat we een melding bij doen bij het Bureau Jeugdzorg.

Krijgen jullie vanuit het Poortje regelmatig te maken met vermoedens van kindermishandeling?

Ik krijg als Maatschappelijk werker vaak te horen dat het niet goed gaat thuis. Dan heb je weer het punt hoe breed is kindermishandeling. Bij vermoedens van verwaarlozing of van ouders die niet goed toegerust zijn om hun kinderen op een adequate manier op te voeden daar heb ik eigenlijk altijd mee te maken. Als je het hebt over kindermishandeling denken mensen vaak al een stap verder. Dit is een hele lastige. Een zorgmelding hebben we de afgelopen 6 jaar twee keer een zorgmelding gedaan. Ik ben er niet altijd bij betrokken geweest.

Ben je bijvoorbeeld wel bij K. betrokken geweest?

Nee, ik ben hier niet bij betrokken geweest.

Moet had dit eigenlijk wel gemoeten? Hoe moet dit eigenlijk lopen?

Dat is wat sinds kort in de meldcode komt te staan. Iedere school hoort een aandachtsfunctionaris voor kindermishandeling hoort te hebben. Die functionarissen vormen samen een commissie van begeleiding. Die commissie is samen verantwoordelijk voor de casus en bij de Commissie van begeleiding kan ik bijgeroepen worden, maar hier zit ik niet standaard bij. Als de casus heel duidelijk is en er snel gehandeld moet worden of ik er niet bij betrokken te zijn. Pas wanneer de leerkracht hulp nodig heeft met betrekking tot het contact met ouders of het goed formuleren van signalen dan kan ik er bij betrokken zijn. Ik kan erbij betrokken zijn maar dat is geen must. Er is dus wel afgesproken dat er een aandachtsfunctionaris per school is.

Is de rol van de leerkracht alleen signaleren?

Dat is een hele grote rol. De leerkracht moet ook de stappen weten die daarna gezet moeten worden en hier komt scholing voor. Iedere school van de stichting SSO MNL kan dit op zijn eigen manier invullen. Ook de meldcode kan iedere school op zijn eigen manier bepalen.

Mag iedere school zelf weten hoe we gaan handelen bij vermoedens van kindermishandeling?

Het stappenplan is stichting breed. Dit is zelfs landelijk bepaald, maar de namen en de functie's die daaraan gekoppeld worden kan iedere school zelf invullen.

Wat zijn nog meer de taken van de leraar? Moet die ook met de kinderen gaan praten als er vermoedens zijn van kindermishandeling?

Dat kan. Ook dat kan je niet... Bij sommige kinderen is het goed om met de kinderen te gaan praten. Hierin kan het AMK ook goed advies in geven. Wij hebben een casus gehad waarbij het AMK aangaf dat het zeer belangrijk was dat er niet met het kind hierover gesproken zou worden en dat dit overgelaten moest worden aan professionals van het AMK. Dat was een heel ingewikkeld verhaal waarbij de communicatie een belangrijke rol speelde. Dat kan het dus zijn dat het beter is dat de leerkracht niet met het kind gaat praten, maar dat dit overglaten wordt door een professional. Per situatie is dit verschillend en per ernstigheid.

In de vragenlijst die ik opgesteld heb voor de leerkracht kwam er vaak uit, dat leerkrachten niet wisten wanneer ze een melding moesten doen. Dat kan ik snel vertellen een leerkracht zal nooit een alleen een melding doen.

Nee, maar wanneer stap je naar de directie?

Op het moment dat jij je niet meer saf voelt. Op het moment dat je je zorgen maakt en je het hier met ouders over hebt gehad en er verandert niks. Dan zou ik het hier in ieder geval een intern zorg melding doen. Het kan dan goed zijn dat je dan met een gesprek met de directie of met mij je weer verder kunt. Het kan dan vaak heel helpend zijn. Je kunt dan aangeven dat je niet goed weet wat je met de situatie aan moet. Er is helemaal niks mis om dit te doen. Je hoeft dan niet meteen een melding te gaan doen.

Maar stel dat er een kind op school vertel thuis geslagen te worden door vader. Ik vind dit wel een voorbeeld wat je serieus moet nemen en waar je het met de directie over moet hebben. Wat zou je dan goede vervolgstappen vinden? Een huisbezoek plannen?

Ja, zeker met ouders hierover in gesprek gaan.

Maar als ouders dan dit ontkennen en zeggen dat hun kind liegt.

Het allereerste contact met ouders is heel erg belangrijk, wanneer er nog helemaal niks aan de hand is. In het begin van het schooljaar. Als je al vanaf het begin een goed contact hebt met ouders. Zal het vaak geen verrassing voor je zijn dat het kind thuis geslagen wordt. Want dan heb je al een beeld over het gezin. Dan weet je bijvoorbeeld al dat vader het heel normaal vindt om zijn kind eens een pak slaag te geven. Dan kan je hier ook mee in gesprek en aangeven dat wij dat als school niet normaal vinden. Dat wij als school verplicht zijn om iets met de signalen te doen. Ook bij zoiets kan ik niet een pas klaar antwoord geven. Het contact met de ouders is hierin erg belangrijk en je wilt niet dat het kind straks op zijn kop krijgt, omdat hij dit tegen je heeft gezegd. Je moet proberen duidelijk te maken dat jullie allebei het beste voor het kind willen, maar dat wat hij doet niet het beste is. Je probeert ouders te helpen en je probeert ouders niet te veroordelen.

Dat is ook wat er uit de vragenlijst gekomen is. Veel leerkrachten vragen zich af of het wel goed is om een melding te doen bij het AMK want dan ga je ouders beoordelen en op een negatieve manier benaderen.

Precies! Daarom is het contact met de ouders zo belangrijk. Huisbezoeken, rapportengesprekken. Je moet gebruik maken van de kleine kansen. Als het lukt om goed contact te houden met ouders. Bereik je als school zoveel meer dan wanneer je een melding doet. Je kunt ze dan advies geven en vervolgstappen bieden.

Ik ben het helemaal met je eens dat het belangrijk is dat je eerst met ouders in gesprek moet gaan, maar in de meldcode Amsterdams protocol staat dat je al vrij snel een melding moet doen.

Volgens mij bedoelen wij niet het zelfde met het woord melding. Er staat in de meldcode inderdaad al in een heel vroeg stadium dat je een melding doet bij het AMK, je meld dan je zorgen en je vraagt advies. Het is nog geen melding dat Bureau Jeugdzorg in acties moet komen. Dat is het lastig bij het woord melding. Het is zo dat je al erg vroeg een zorgmelding doet. Dit doe je voordat je met ouders in gesprek gaat. Zodat het AMK je al advies kan geven. Hoe je het beste in zo'n gesprek kunt stappen. Je moet er bijvoorbeeld niet oordelend naar toe gaan en ze kunnen je vertellen welke signalen er belangrijk zijn. Zodat je o[p een goede manier in gesprek kunt gaan met ouders.

Oke, zo had ik dat niet begrepen.

Het is ook een goede vraag. Daarom is het ook belangrijk dat de teams goed ingelicht moeten worden. Het is dus een zorgmelding en geen melding waarbij Bureau

Vindt je dat er openlijk op het Poortje met kinderen en ouders gesproken wordt over kindermishandeling?

Bij de casussen waarin ik betrokken ben geweest, vind ik dat er heel openlijk gecommuniceerd werd met alle betrokkenen. Het Bureau Jeugdzorg werd ook heel zorgvuldig erbij betrokken.

De meeste leerkrachten gaven aan dat er binnen het team wel openlijk gesproken werd over kindermishandeling, maar dat ze het vooral naar ouders toe erg lastig vonden dit te bespreken.

Dit is ook per leerkracht heel verschillend. Je wilt het vertrouwen naar ouders houden en daarom is het belangrijk advies te vragen bij het AMK en wellicht samen te gaan.

Ik heb onderzoeken gelezen over wanneer er een melding gedaan wordt bij het AMK en hierin kwam duidelijk naar voren dat de scholen pas erg laat melden. Misschien is dat wel goed omdat we voordat we een melding doen er al heel veel aan vooraf is gedaan, maar...

Precies, maar soms proberen we ook te veel als school. Soms blijven we te lang maar proberen en maken we te laat een melding. Wat wij ook vaak merken is dat wanneer we uiteindelijk een melding gedaan hebben bij Bureau Jeugdzorg en de zorg uit handen hebben gegeven Bureau Jeugdzorg niet tot nauwelijk in actie komt.

Dat is het frustrerende! Waarom doe je dan een melding?

Dat is ook waar het Poortje regelmatig tegenaan is gelopen. Dan heb ik het nog niet eens over officiële meldingen. Als we Bureau Jeugdzorg inschakelen op vrijwillig basis dan gebeurt er weinig tot niks.

Eigenlijk moet je als school het dan uit handen geven, maar dit is erg moeilijk om te doen wanneer je merkt dat Bureau Jeugdzorg te weinig doet. Dat is inderdaad erg moeilijk. Als wij een melding gedaan hebben bij Bureau Jeugdzorg zijn wij niet meer

verantwoordelijk voor de thuissituatie, toch voel je je dan vaak wel hiervoor verantwoordelijk omdat er vaak te laat of onvoldoende gehandeld wordt door Bureau Jeugdzorg.

Waarom kan je als school geen anonieme melding doen bij Bureau Jeugdzorg, terwijl bureaus, familie en kennissen dit wel kunnen?

Wat schiet je ermee op. Ik weet niet waar die regel vanaf komt, maar ik denk dat het belangrijk is dat je open bent naar de ouders. Hiermee beklemtoon je de ernst van de zaak naar ouders toe.

Hierdoor kunnen ouders zich wel weer aangevallen door voelen.

Maar ouders waarbij een anonieme melding bij gedaan is, die worden juist alleen maar ontzettend argwanend tegen alles en iedereen die zich met hun kind bemoeit. Dus ook tegen de school. Stel dat we als school anoniem kunnen melden, dan is wanneer ouders dit weten school ook meteen verdacht. Dan heb je de ouders alleen maar tegen je en hierdoor kan je niet verder met het kind. Ouders hebben nu eenmaal heel veel te zeggen in Nederland en er moet heel veel gebeuren voordat een kind uit huis geplaatst wordt.

Ja, soms wordt er echt pas laat ingegrepen.

Bij casus M. werd er vorig jaar rond de tafel gezeten met alle mensen die bij het gezin betrokken waren. Het gezinsvoogd en iedereen die erbij betrokken waren vonden dat M uit huis geplaatst moest worden, maar vervolgens zijn de kinderen toch bij de ouders gebleven. Want de kinderrechter beslist uiteindelijk. De kinderrechter vertrouwde de moeder. De moeder beloofde beterschap. Volgens zit M dus nog steeds thuis en komt hij de helft van de tijd niet naar school en dan kan je dus niks. Zo beperkt is de invloed daarop.

Dat is zo frustrerend

Ja, je hebt maar beperkte invloed hierop. Op een gegeven moment stop het en probeer je het op school zo fijn mogelijk voor hem te maken.

Bij casus K is dit ook het geval. Zij had meer dan 50 brandplekken van sigaretten peuken en er waren heel veel verdenkingen van seksueel misbruik. Met crisis is ze

uit huis geplaatst en nu zijn we een klein half jaar verder en ze komt de weekenden alweer thuis en over een paar maanden zal ze weer volledig naar huis toe gaan.

Precies, dat bedoel ik. Je moet inspelen op het partnerschap met ouders. Je moet met hun in gesprek gaan . Ouders zijn vaak ook onmachtig. Ze doen dit vaak niet omdat ze dit gewoon leuk vinden, maar omdat ze zelf ook uit zo'n situaties kwamen of gewoon knettergek worden van hun kind (qua gedrag). Alle kinderen van het Poortje mankeren ook wat.

De meldcode wordt nu verplicht. Is dat daarom zo dat er nu binnen de stichting SSO NML alle scholen verplicht een meldcode gaan krijgen?

Ja, het is niet zo dat omdat we nu een meldcode hebben we alle problemen makkelijk op kunnen lossen. In de meldcode staat een stappenplan. Dit stappenplan werkt alleen als iedereen de goede vaardigheden en kwaliteiten heeft. Want als er in stap drie staat ga in gesprek met ouders dan is het ontzettend belangrijk dat je weet hoe je in gesprek gaat met ouders.

De leerkrachten worden geïnformeerd over de meldcode. Hoe komt dit eruit te zien?

Er komt in ieder geval een studiemiddag om te informeren over de meldcode. Verder gaat per school bekeken worden of er nog andere scholing nodig is.

Fijn dat dit duidelijk gecommuniceerd wordt met de leerkrachten. Want nu weet niemand op het Poortje hoe te handelen bij vermoedens van kindermishandeling. We hebben op het Poortje wel een protocol over kindermishandeling, maar niemand wist van het bestaan af. Dan weet je dus ook niet of je op de juiste manier handelt.

Precies, daarom moet dit ook op de agenda komen en moet er per school gekeken worden waar behoefte aan is.

Wordt dit dit schooljaar nog gedaan?

Hier worden nog concrete afspraken over gemaakt. Waarschijnlijk is er geen ruimte meer om dit dit schooljaar bespreekbaar te maken en wordt het verplaatst naar volgend schooljaar.

Oke. Bedankt voor het interview!

2. Samenvatting interview

Ze heeft meerdere ervaringen met (vermoedens van) kindermishandeling. Dit schooljaar nog bij leerling K. waar meerdere brandplekken van sigaretten peuk op het lichaam zichtbaar waren. Er waren wel al wat vermoedens, maar als ze in gesprek ging met de leerling ontkende de leerling dit. Het waren geen tastbare dingen. Pas bij de brandplekken bekende de K. dat moeder dit gedaan had. De leerkracht had voor die tijd al haar zorgen bij de directie aangegeven. De directie heeft er volgens haar toen niks mee gedaan. Vorig jaar was er wel een huisbezoek omdat de leerling zo vaak afwezig was. Moeder hield zich altijd afzijdig. De leerkracht gaf alle signalen die ze zag bij in het algemeen logboek. De leerkracht meent dat toen de situaties uit de hand liep (brandplekken) dat de directie vroeg om het logboek in te zien, voor die tijd is hier niet naar gevraagd. De leerkracht is ook niet bij K. op huisbezoek geweest.

De leerkracht vindt dat er openlijk gesproken wordt over kindermishandeling op het Poortje. Vooral binnen de unit wordt dit vrij snel aangekaart. Ze vindt dat er niet gemakkelijk gesproken wordt over kindermishandeling met ouders en leerlingen. Zij heeft de ouders van K. wel eens gesproken, maar voor een gesprek zijn de ouders nog nooit op school gekomen.

Toen er ontdekt werd dat K. een brandplek op haar lichaam had. Werd er erg snel stappen ondernomen. De ouders werden ingelicht en er werd diezelfde week nog ervoor gezorgd dat K. uit huis geplaatst werd. K. heeft wel altijd contact met ouders gehad. Toen ze uit huis werd geplaatst ging ze bij familie wonen. Momenteel is er een gezinsvoogd, maar moeder wordt volgens de leerkracht verder niet begeleidt.

De leerkracht heeft nog eens eerder te maken gehad met vermoedens van kindermishandeling. Toen werd er door school direct een melding gedaan bij het AMK, zonder de ouders eerst in te lichten. Ouders waren toen best kwaad dat de zorgen niet eerst met hun gedeeld werden.

De leerkracht weet niet of er op school een protocol is. Ze vindt dat wij als leerkracht vooral een signalerende rol hebben. Ze heeft het gevoel dat de stappen die ze onderneemt goed zijn. Ze heeft nog nooit een signaleringslijst ingevuld. Ze zou wel graag willen weten of er een protocol op het Poortje is.

3. Samenvatting interview leerkracht

Deze leerkracht heeft één keer te maken gehad met kindermishandeling. Bij leerling S. waren er vaak blauwe plekken op het lichaam en hij zag er onverzorgd uit. Toen hij vertelde geslagen te worden door mama is dit doorgegeven bij de directie. Samen met Schoolmaatschappelijk werk is de leerkracht op huisbezoek bij moeder geweest. De directie heeft niet gevraagd of de signalen bijgehouden werden in het logboek. Moeder gaf aan het moeilijk te vinden om voor S. te zorgen. Ze verlies wel eens haar geduld en zou het fijn vinden om hier met iemand over te praten. Na het huisbezoek werd er voor in het gezin thuisbegeleiding gezorgd. De leerkracht had een goed contact met moeder. Ze heeft alle signalen die ze hoorde/zag opgeschreven in het logboek. Ze heeft begrip voor de situatie van moeder. Moeder zorgt alleen voor haar zoon en twee andere kinderen. S. heeft behoorlijke gedragsproblemen en laat dit gedrag vooral thuis zien.

De directie was op de hoogte van de thuissituatie. Ze waren hiervan op de hoogte vanaf dat de leerkracht aangaf dat S. gezegd had geslagen te worden door moeder. Voor die tijd waren de signalen die de leerkracht zag niet zodanig zorgwekkend dat ze het gevoel had in actie te moeten komen. Ze weet niet of ze toen goed gehandeld heeft en of ze misschien al eerder haar zorgen aan had moeten geven. Wanneer moet dit? Als ze er nu over nadenkt, vindt ze dat er ieder schooljaar wel leerlingen zijn die er onverzorgd uitzien of vaak geen eten bij zich hebben. Moet ze dit meteen aangeven bij de directie? Ook zou ze het prettig vinden als er een signaleringslijst of protocol zou zijn over het omgaan met kindermishandeling. Wat zijn de taken van de leerkracht en wat zijn de taken van de directie? De leerkracht voelt zich niet bekwaam genoeg.

De leerkracht kan niet zo goed vertellen wat de werkwijze van het AMK is. Ze denkt dat wij als school ook een anonieme melding kunnen maken.

4. Samenvatting interview leerkracht

Zij vindt het lastig aan te geven wat kindermishandeling is. Waar ligt de grens? Is verwaarlozing ook al kindermishandeling? Sommige dingen zijn voor bepaalde ouders ook niet haalbaar?

Bij de leerkracht werd er vorig jaar aangegeven dat er een anonieme melding van kindermishandeling gedaan was. Dit hoorde ze van moeder. De leerkracht vond ook dat het geen stabiel gezin was. Moeder kon niet goed voor haar zoon zorgen. Hij had suikerziekte en oma die normaal altijd voor L zorgde was overleden. Nu kwam alle zorg op de schouders van moeder. Ze kon niet goed de structuur en zorg bieden die hij nodig had. Moeder zat al in de hulpverlening en was er zelf voor aan het zorgen dat er naschoolse en voorschoolse opvang geregeld zou worden. Zodat L. niet meer zoveel alleen thuis zou zijn. Daarom is de zorg op een gegeven moment gesloten. Moeder was bereidt om te veranderen en ze stond open voor hulp. De leerkracht heeft regelmatig met de leerling hierover gesproken. Vooral over zijn gedrag. L. was ook geen gemakkelijk kind. Voor de signalen die ze zag heeft de leerkracht geen signaleringslijst ingevuld. Ze heeft wel de signalen in het logboek vermeldt.

De leerkracht vindt dat er niet openlijk over kindermishandeling gesproken wordt. Sommige onderwerpen worden niet algemeen medegedeeld tijdens een vergadering. Ze zouden misschien tijdens locatie overleggen plaats kunnen vinden. Als ze zich zorgen maakt kan ze tijdens het unit overleg altijd bij haar collega's terecht. Zij willen haar dan ook proberen verder te helpen.

De leerkracht vindt dat een melding een negatieve lading heeft naar ouders toe. Een melding hoeft niet zo belangrijk te zijn. Vooral het contact met ouder is belangrijk en het in gesprek gaan met ouders. Ook kunnen we als school hulp bieden en andere instanties inschakelen. Wanneer het gaat om seksueel misbruik vindt ze het wel weer erg belangrijk als er meteen een melding gedaan wordt bij het AMK.

Ze maakt zich vaak zorgen over leerlingen, maar wanneer is het mishandeling? Als kinderen alles zelf mogen bepalen thuis, er onverzorgd uitzien, wel een hard aangepakt worden thuis is dit dan kindermishandeling. Ouders zijn vaak ook onmachtig. Kinderen zullen altijd voor hun ouders kiezen. Bepaalde levensstandaard wat sommige kinderen mee krijgen is voor hun voldoende en zijn gelukkig in de situatie waarin ze leven. "Wie ben ik om te zeggen dat bepaalde omstandigheden niet goed zijn?" Als het een doelgerichte actie is naar een kind (zoals de brandplekken van sigaretten peuken) zou ze wel meteen in actie komen.

De leerkracht zou niet zelf in gesprek gaan met ouders als ze signalen ziet van kindermishandeling, maar dit zou ze aan de directie overlaten. Ze vindt dat de directie alleen vrij laat pas stappen onderneemt.

De leerkracht weet best wel wat over de werkwijze over het AMK alleen wilt ze graag meer weten over het zit dat je verplicht bent bij het AMK te melden, wanneer ben je dit dan verplicht? En waarom kan er niet anoniem een melding gedaan worden? En waarom kunnen kennissen en familieleden dit wel? Verder vindt ze het raar dat wanneer een leerling onder toezichtgesteld wordt de andere kinderen in het gezin vaak niet begeleidt wordt. Hier heeft ze zelf een keer mee te gehad. Hoe komt dit?

Bijlage 3

Meldcode kindermishandeling

1. Aanleiding

In het najaar van 2008 is een wetsvoorstel aangekondigd waarin organisaties de plicht krijgen om een meldcode te hanteren voor kindermishandeling en huiselijk geweld. Aanleiding voor deze verplichte meldcode is de ernst van de problematiek rondom kindermishandeling. Dit is een groot en aansprekend maatschappelijk probleem. De omvang van kindermishandeling bedraagt jaarlijks naar schatting minstens 100.000 kinderen. In veertig tot vijftig gevallen daarvan is sprake van een dodelijke afloop. De gevolgen van kindermishandeling zijn groot. Mishandelde kinderen lopen vaak ernstige schade op in de vorm van fysiek of psychisch letsel.

Deze meldcode is een stappenplan dat professionals kunnen gebruiken als ze vermoedens van mishandeling hebben. De meldcode moet een veelgebruikt hulpmiddel worden om mishandeling en huiselijk geweld te voorkomen en tegen te gaan. Naar verwachting treedt de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling in het voorjaar van 2011 in werking. Organisaties en professionals in zeven sectoren (waaronder het onderwijs) moeten dan een meldcode hebben én het gebruik ervan stimuleren. De overheid heeft een Basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling ontwikkeld. De meldcode heeft tot doel beroepskrachten te ondersteunen in het omgaan met signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld en het realiseren van een professionele, adequate en efficiënte werkwijze bij vermoedens hiervan. Veel beroepskrachten voelen zich onzeker en onvoldoende toegerust met betrekking tot het juist signaleren en het bespreekbaar maken van vermoedens van kindermishandeling. De meldcode kan hier verbetering in brengen.

Hierbij dient vermeld te worden dat de meldcode niet gezien moet worden als een meldplicht. Een meldplicht heeft als doel dat er moet worden gemeld en bij niet melden staat daar een sanctie op. De hulpverlening drijft hoofdzakelijk op de menselijke inschatting van beroepskrachten in het oplossen van problemen, die per geval verschilt. Niet het protocol moet centraal staan, maar goede hulpverlening. De meldcode fungeert als een handvat dat gebruikt kan worden bij vermoedens van kindermishandeling, waardoor dit eerder onderkend en op een correcte manier aangepakt kan worden.

Onderliggend document omvat de meldcode Kindermishandeling/huiselijk geweld voor de Stichting Speciaal Onderwijs Noord- en Midden-Limburg. Deze meldcode is gebaseerd op het basismodel dat ontwikkeld is door de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en Veiligheid en Justitie. Met het opstellen van deze meldcode wordt voldaan aan de wettelijke verplichting. De onderwijsinspectie zal op termijn gaan controleren of de onderwijsinstellingen beschikken over de meldcode kindermishandeling/huiselijk geweld. Het is aldus van belang dat dit document vastgesteld wordt.

2. Begripsomschrijving

In de onderliggende meldcode komt een aantal termen naar voren. In het onderstaande worden deze verduidelijkt:

Kindermishandeling

Kindermishandeling is een verzamelterm voor alle vormen van geweldpleging of verwaarlozing op fysiek, psychisch en seksueel gebied, door toedoen of nalaten van personen met wie het kind in een afhankelijkheidsrelatie staat en waardoor schade voor het kind ontstaat of in de toekomst zou kunnen ontstaan. Met 'personen' worden in deze definitie de biologische, stief-, adoptie- en pleegouders bedoeld, maar ook andere volwassenen waarvan het kind afhankelijk is, bijvoorbeeld leerkrachten of sporttrainers. Vormen van kindermishandeling zijn lichamelijk geweld, psychisch geweld, lichamelijke en affectieve verwaarlozing, getuige zijn van huiselijk geweld, seksueel misbruik en Münchausen-by-proxy.

Huiselijk geweld

Huiselijk geweld is geweld dat in de privésfeer plaatsvindt, gepleegd door partners, ouders, kinderen, andere familieleden en/of huisvrienden. Vormen van huiselijk geweld die onderscheiden worden, zijn (ex)partnergeweld, kindermishandeling, ouderenmishandeling, eergelateerd geweld, genitale verminking en mensenhandel.

Advies- en Meldpunt Kindermishandeling

Het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) kan om advies worden gevraagd in geval van vermoedens van kindermishandeling en huiselijk geweld bij kinderen tot 18 jaar. Het AMK kan op basis van anonieme gegevens geconsulteerd worden, waarna ondersteuning en begeleiding plaats kan vinden. Het AMK Noord- en Midden-Limburg is bereikbaar via 088 – 00729 75 en maakt deel uit van Bureau Jeugdzorg Limburg. Landelijk is het AMK bereikbaar via 0900 – 123 123.

Melding van kindermishandeling

Een melding van kindermishandeling moet worden gedaan bij Bureau Jeugdzorg (BJZ). Indien er vermoedens bestaan van seksuele mishandeling en/of lichamelijk geweld bij kinderen tot 18 jaar kan BJZ betrokkene doorverwijzen voor een consult en advies door een arts naar het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK). BJZ is bereikbaar via telefoonnummer 088-0072970.

Steunpunt Huiselijk Geweld

Het Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG) is bedoeld om advies te vragen wanneer het een kind boven de 18 jaar betreft. En wanneer de school vermoedens heeft van andere vormen van huiselijk geweld. Indien nodig zal het SHG vervolgens contact zoeken met de betrokken professional(s) om te beoordelen welke hulp noodzakelijk is, om vervolgens deze hulp voor het slachtoffer, pleger en (eventueel) kinderen te organiseren en hen daar zo nodig op vrijwillige basis voor te motiveren. In geval van een crisissituatie zal het SHG de casus inbrengen in het veiligheidshuis en daar wordt vervolgens, indien nodig, een casemanager toegewezen, deze blijft het hele traject verantwoordelijk. Het SHG is 24 uur per dag, zeven dagen per week bereikbaar via 0900 – 126 2626, en www.huiselijkgeweldlimburg.nl.

Contactpersoon inzake kindermishandeling en huiselijk geweld

De contactpersoon (dit kunnen er meerdere binnen 1 school zijn) is de vraagbaak en het aanspreekpunt voor iedere medewerker van de betreffende school. De contactpersoon heeft expertise en kennis op het gebied van kindermishandeling en huiselijk geweld, gesprekstechnieken, wet- en regelgeving die te maken heeft met kindermishandeling en huiselijk geweld en de sociale kaart van de regio. Daarnaast weet de contactpersoon ondersteuning te bieden aan de aanpak bij een bestaand vermoeden. De aanstelling van een

contactpersoon zorgt ervoor dat medewerkers bij iemand binnen de organisatie terecht kunnen met vragen over hoe om te gaan met kindermishandeling en met de meldcode. De functie van de contactpersoon verschilt per school, denk aan IB-ers, mentorbegeleider, vertrouwenspersoon.

Bij een vermoeden van kindermishandeling en/of huiselijk geweld dient altijd één van de contactpersonen betrokken te worden. Wanneer het inschakelen van de contactpersoon plaatsvindt, is terug te vinden in de volgende paragraaf (het stappenplan).

3. Het stappenplan

- Stap 1: In kaart brengen van signalen.

Indien de leerkracht/mentor vermoedens heeft van kindermishandeling en/of huiselijk geweld, legt hij deze schriftelijk en zo objectief mogelijk vast. Er moet hierbij een goed onderscheid worden gemaakt tussen concrete feiten en aanwijzingen/gevoelens. In geval van veronderstellingen, hypothesen of interpretaties moeten deze uitdrukkelijk vermeld worden. Goede dossiervoering is gedurende het hele proces van groot belang. Wanneer er zorgen zijn omtrent leerlingen zullen in eerste instantie de leerkrachten in actie komen.

- Stap 2: Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van BJZ/AMK of het SHG.

De leerkracht/mentor zal de vermoedens met contactpersoon bespreken. Als de verzamelde informatie het vermoeden van kindermishandeling en/of huiselijk geweld ondersteunt, is intern overleg noodzakelijk. Dit intern overleg vindt plaats met de adjunct-directeur en/of commissie van begeleiding.

Indien noodzakelijk geacht, kan het BJZ/AMK of het SHG geraadpleegd worden om advies in te winnen.

Aan het einde van deze stap, wordt een eerste afweging gemaakt van de vermoedens en wordt duidelijk of de vermoedens:

- ❖ Onterecht blijken: er is niets aan de hand en het onderzoek krijgt geen vervolg.
- ❖ Bevestigd worden: de vermoedens lijken terecht en er worden vervolgstappen genomen.
- ❖ Onduidelijk blijven: de vermoedens kunnen niet bevestigd of ontkracht worden en er worden vervolgstappen genomen.

Bij deze stap worden per casus afspraken gemaakt over het te volgen tijdpad.

Indien er vervolgstappen ondernomen moeten worden komt de regievorming bij iemand van de commissie van begeleiding te liggen.

- Stap 3: Gesprek met de leerling en/of ouder(s).

Na de overleggen en eventueel het adviesgesprek met BJZ/AMK of het SHG volgt een gesprek met de leerling en/of met de ouder(s), afhankelijk van de situatie gezamenlijk of juist apart. Het is aan te bevelen dit gesprek met twee personen te doen. Per situatie wordt bekeken wie het beste namens de school deel kunnen nemen aan dit gesprek.

In de meeste gevallen is het onduidelijk wat de oorzaken zijn van de signalen. Door ouders te informeren over de signalen, te vragen naar de thuissituatie en informatie uit te wisselen over de ontwikkeling van hun kind, zijn zorgen te verduidelijken, te ontkrachten of te bekrachtigen.

Soms zal het vermoeden door het gesprek worden weggenomen, en zijn de volgende stappen niet meer nodig. Worden de zorgen over de signalen door het gesprek echter niet weggenomen, dan worden de volgende stappen gezet.

- Stap 4: Wegen van de kindermishandeling/huiselijk geweld.

In stap 4 komt het er op neer dat de commissie van begeleiding de signalen, het ingewonnen advies bij de collega's en de informatie uit het gesprek met de leerling en/of ouder(s) opnieuw

multidisciplinair bespreekt. Denk hierbij aan een ZAT, een intern zorgoverleg. De aard en de ernst van de signalen en het risico op kindermishandeling of huiselijk geweld wordt dan afgewogen. Vervolgens wordt een afgestemde aanpak vastgesteld, gericht op ondersteuning van de leerling, de ouders en de school.

- Stap 5: Beslissen: hulp organiseren of melden?

Na de weging van stap 4 komt de commissie van begeleiding tot een besluit: zelf hulp organiseren of een melding doen:

- Indien de commissie van begeleiding van mening is dat zij de leerling voldoende kan beschermen tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling, dan biedt zij de hulp of organiseert de hulp die daarvoor nodig is. De commissie volgt de effecten van deze hulp en doet alsnog een melding als het geweld niet blijkt te stoppen of opnieuw oplaat.
 - Wanneer de commissie van begeleiding van mening is dat zij niet in staat is om de betrokkenen voldoende te beschermen tegen kindermishandeling en/of zorgen hebben over het bedreigd opgroeien van het kind, kan er een melding gedaan worden bij BJZ.
 - BJZ besluit dan in een multidisciplinair overleg (binnen vijf werkdagen) tot het al dan niet accepteren van een melding. Als uit de informatie duidelijk (een vermoeden van) kindermishandeling of bedreigd opgroeien naar voren komt, komt BJZ in actie. De verantwoordelijkheid komt nu bij BJZ te liggen. Wanneer BJZ onderzoek heeft gedaan kunnen de volgende uitkomsten naar voren komen:
 - ❖ Geen kindermishandeling: Afsluiten van het dossier.
 - ❖ Kindermishandeling niet bevestigd: Verzoek aan de school om alert te blijven. BJZ voert hierbij de regie.
 - ❖ Wel kindermishandeling: Vrijwillige hulpverlening op gang brengen of Raad voor de Kinderbescherming inschakelen.
- Vanuit BJZ dient na het onderzoek een goede terugkoppeling te zijn richting de scholen.

- Stap 6: Nazorg/evaluatie

Het doen van een melding is geen eindpunt; de betrokkenheid van de leerkracht/mentor bij de leerling houdt na de melding niet op. Van hem wordt verwacht dat hij de leerling blijft ondersteunen en volgen.

4. Implementatie

Alle medewerkers van de SSO-scholen, AD en IDT dienen op de hoogte te zijn van voorliggende meldcode kindermishandeling/huiselijk geweld. Zij moeten weten hoe te handelen bij vermoedens van kindermishandeling/huiselijk geweld. Er is een schematisch overzicht ontwikkeld dat in 1 oogopslag weergeeft welke stappen de medewerkers dienen te doorlopen. Dit document dient als leidraad voor alle medewerkers, en kan gezien worden als een samenvatting van onderliggende meldcode. Zie bijlage voor dit document.

Het is van belang dat iedere school een contactpersoon benoemt. Bij deze contactpersoon kunnen alle medewerkers terecht voor vragen over hoe te handelen bij vermoedens van kindermishandeling/huiselijk geweld. Daarnaast krijgen alle docenten (tijdens bijvoorbeeld een teamvergadering) een voorlichting over de meldcode. Deze voorlichting zal omstreeks april/mei 2011 plaatsvinden. Op deze manier zijn alle betrokken medewerkers op de hoogte van dit document en weten ze hoe te handelen bij vermoedens van kindermishandeling/huiselijk geweld.

Bijlage 1: Schematisch overzicht stappenplan

